

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Zuzana Ondřejová

**Teoretické otázky soukromoprávního postavení
sportovce z hlediska práva ČR a EU**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Karel Beran, Ph.D.

Katedra teorie práva a právních učení

Datum vypracování práce: 23. 3. 2011

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 23. 3. 2011

Zuzana Ondřejová

Ráda bych na tomto místě poděkovala JUDr. Karlu Beranovi, Ph. D. za jeho cenné rady a připomínky při vedení mé diplomové práce.

V Praze dne 23. 3. 2011

Zuzana Ondřejová

Obsah:

Úvod	1
1. Postavení profesionálního sportovce v českém právním řádu	8
<i>1.1. Výkon sportu jako živnosti</i>	<i>9</i>
<i>1.2. Výkon sportu jako nezávislého povolání</i>	<i>12</i>
1.2.1. Občanskoprávní vztah mezi sportovním klubem a hráčem	13
1.2.2. Sportovec jako osoba vykonávající nezávislé povolání podle daňové sféry	16
1.2.3. Sportovec jako OSVČ podle zákona o důchodovém pojištění	17
<i>1.3. Výkon sportu jako závislé činnosti</i>	<i>22</i>
2. Postavení sportovce z hlediska práva EU – obecný výklad	30
3. Volný pohyb osob a služeb v rámci EU z pohledu sportovců	33
<i>3.1. Nepřípustnost diskriminace z důvodu státní příslušnosti</i>	<i>34</i>
3.1.1. Walrawe a Koch versus Association Union Cycliste Internationale	34
3.1.2. Gaetano Dona versus Mario Mantero	35
3.1.3. Závěry rozsudků Walrawe a Dona	35
<i>3.2. Problematika cizineckých kvót a tzv. odstupného - případ Bosman</i>	<i>36</i>
3.2.1. Skutkové okolnosti případu	37
3.2.2. Odstupné	39
3.2.3. Národnostní doložky (cizinecké kvóty)	40
3.2.4. Důsledky rozhodnutí	41
<i>3.3. Svoboda poskytování služeb</i>	<i>43</i>
4. Další významné rozsudky ESD týkající se postavení sportovce z hlediska práva EU	46
4.1. Problematika přestupním termínů - případ Lehtonen	46
4.2. Problematika antidopingových pravidel a jejich soulad s právem hospodářské soutěže a svobodou poskytování služeb - případ Meca-Medina a Majcen	47
4.3. Povinnost sportovních klubů uvolňovat hráče pro účast na reprezentačních srazech - případ Royal Sporting Charleroi F.C.	48
Závěr	51
Seznam zkratk	53
Použitá literatura	54

Úvod

Téma své diplomové práce „Teoretické otázky soukromoprávního postavení sportovce z hlediska práva ČR a EU“ jsem si vybrala proto, že je mi problematika sportovně - právních vztahů blízká. Již od svých 16 - ti let se vrcholově věnuji basketbalu. Jako členka juniorských reprezentačních výběrů jsem se účastnila evropských i světových šampionátů. V seniorské kategorii jsem stabilně angažována kluby z nejvyšší ženské basketbalové ligy, byla jsem vybrána do širšího výběru ženské reprezentace ČR a účastnila jsem se světové univerziády. v loňské sezoně jsem byla hráčkou francouzského klubu Flammes Carolo Basket Asptt., se kterým jsem získala titul v soutěži NF1, což znamenalo postup do prestižní nejvyšší francouzské ženské ligy.

V průběhu studií na právnické fakultě jsem se o problematiku vztahu sportu a práva začala více zajímat. Vzhledem k širokému rozsahu tohoto tématu jsem se rozhodla hlouběji věnovat soukromoprávnímu postavení profesionálního sportovce z hlediska českého a komunitárního práva. Cílem mé práce je detailněji popsat a analyzovat, zda se podle platných právních norem má na profesionálního sportovce pohlížet jako na živnostníka, osobu vykonávající nezávislé povolání či jako na zaměstnance sportovního klubu.

Abychom ale mohli lépe porozumět uvedené problematice, musíme nejprve vymezit pojmy „sport“, „sportovec“ a charakterizovat vztah mezi sportovními pravidly a právními normami.

I když je význam pojmu **sport** každému znám, jeho přesnou a obecně uznávanou definici nikde nenajdeme. Základem slova sport je latinské slovo *deportare* (bavit se, obveselení, rozptýlení), které bylo později převzato do dalších jazyků (ve Francii *desport* či *deport*, v Anglii *disport*).

Podle encyklopedie Diderot je sportem „*rekreční fyzická aktivita tvořící složku volného času a životního stylu, ve vrcholové podobě prováděná i jako profese. Plní funkci zdravotní i rekreační, zahrnuje momenty soutěživosti, výkonu, regulované ventilace a agrese, příslušnosti ke skupině. Se sportem souvisí i problém diváctví jako masové zábavy. Pohybová činnost soutěžního charakteru prováděná podle určitých*

pravidel. Závodní soutěžení se vyznačuje snahou po nejvyšším výkonu.“

Podle Evropské charty sportu z roku 1992 „...se sportem rozumějí všechny formy tělesné činnosti, které – ať již prostřednictvím organizované účasti či nikoliv – si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních.“

Dne 28. února 2008 byl přijat zákon č. 115/2001Sb., o podpoře sportu, který poprvé zavádí pojem sport do českého právního řádu. v jeho §2 odst. 1 „*sport představuje všechny formy tělesné činnosti, které prostřednictvím organizované i neorganizované účasti si kladou za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů v soutěžích všech úrovní. Sportem pro všechny se rozumí organizovaný a neorganizovaný sport a pohybová rekreace určená širokým vrstvám obyvatelstva.“*

V dnešní době má sport mnoho úrovní. Existuje značné množství kritérií pro rozdělení a pojmenování jednotlivých kategorií sportu. Nejvýznamnějším hlediskem pro rozdělení sportu je výkonnost, na základě které lze sport rozdělit na rekreační (masový), výkonnostní a vrcholový. **Rekreační sport** (také „sport pro všechny“) je činností ve volném čase, která obsahuje široké spektrum pohybových aktivit. Může jít o aktivitu soutěžní či nesoutěžní, spontánní či systematickou, organizovanou¹ či neorganizovanou. Je provozována v rozsahu maximálně několika hodin týdně. Nejdůležitějšími motivačními a hodnotovými prvky pro tuto činnost jsou pohybové vyžití, zábava, sociální kontakt, zlepšení psychické i fyzické kondice, relaxace a soutěživost. Za **sport výkonnostní** můžeme označit zájmovou sportovní činnost ve sportovních klubech na základě členství potvrzeného registrací. Jde o sport organizovaný, má pravidelné soutěže různých věkových a výkonnostních kategorií řízené sportovními svazy. Vyžaduje pravidelný trénink v rozsahu až desítek hodin týdně. Aktivní sportovci sami vytvářejí sportovní hodnoty jako prožitek, sociální kontakt, touha po zlepšování sebe sama, možnost seberealizace a soutěživost. Jsou také sami „spotřebiteli“ těchto hodnot. Nejvyšší výkonnostní úroveň sportu představuje **vrcholový sport** (dnes také profesionální). Jde o velmi úzkou, selektivní sféru sportovců determinovaných talentem a tréninkem. Nároky na organizaci soutěží a tréninků jsou velmi vysoké. Sportovec zpravidla denně trénuje, často i v několika fázích. Jeho denní režim je přizpůsoben

¹ Například v rámci klubů, sdružení, zájmových organizací.

množství tréninkových jednotek, potřebě regenerace a rehabilitace, kontaktům se sponzory, zástupci klubů a agenty. Motivačními a hodnotovými prvky jsou zde zejména touha po vítězství, posouvání hranice lidských možností, sláva, moc, uznání, finanční ohodnocení. Vrcholoví sportovci se tak stávají „producenty“ sportovních hodnot, jejichž „spotřebitelem“ je veřejnost.

Podle věku můžeme sport dělit na sport dětí, mládeže a dospělých. Pro **sport dětí a mládeže** by neměl být výkon či vítězství jediným cílem. Důraz by měl být kladen zejména na všestrannost, vytváření celkového kladného vztahu ke sportu a osvojení etického sportovního kodexu. Přínosem bývá i aktivní účast vrcholových sportovců na různých sportovně-vzdělávacích programech pro děti. Sport se tak stává pomocníkem v boji proti kriminalitě mládeže a může sehrát důležitou roli v psychickém, fyzickém i sociálním vývoji dítěte.²

Sportovec je člověk, který se věnuje sportu. Běžně se tak ale označují především ti, kteří se věnují sportu vrcholovému nebo aspoň výkonnostnímu, nikoli pouze sportu rekreačnímu. S touto problematikou také souvisí rozdělení sportovců na amatéra, poloprofesionála a profesionála.

Kolébkou moderního sportu je Anglie, kde se v průběhu 19. století vydělily na základě sociálních rozdílů dva proudy sportu. První z nich, označován jako **patronátní sport**, tvořili pokračovatelé středověkých turnajových tradic (například zápasníci, šermíři, žokejové), kteří se svojí účastí ve sportu spojovali různé materiální požitky, a sportovní činnost pro ně představovala prostředek k uspokojování základních životních potřeb. Druhý proud, označovaný jako tzv. **gentlemanský sport**, tvořili sportovci z prostředí škol, kde byl sport a jeho soutěže považován za povinný či nepovinný výchovný prostředek. Tito sportovci byli lidé velmi dobře hmotně zabezpečeni (pocházeli z řad dědičné aristokracie), důsledně prosazovali princip fair play a jiný než sportovní prospěch nepřicházel v úvahu. Principy tohoto druhého proudu se staly základem pro definici tzv. **amatéra**, který sportoval pouze pro potěšení, sport pro něj byl cílem, nikoli prostředkem. Tento model následovaly anglické i americké vysokoškolské atletické kluby, kde „amatérští gentlemani“ soupeřili jen mezi sebou. Již koncem 19. století se ale pod maskou deklarovaného čistého amatérismu

² Dovalil, J. O společenském významu sportu. Dostupné na <http://www.olympic.cz/cz/cesky-olympijsky-vybor/1291/o-spolecenskem-vyznamu-sportu> [citováno 26. 1. 2011].

začaly objevovat prvky profesionalismu jako například uzavírání smluv s věhlasnými trenéry nebo různé materiální výhody pro talentované a perspektivní mladé sportovce.³

Dnes můžeme na základě hodnotového hlediska označit za **sportovce-amatéra** člověka, který se věnuje rekreačnímu sportu ve svém volném čase a fyzickou aktivitu provozuje pro zlepšení fyzické či psychické kondice. Důraz je zde kladen na osobní prožitky a mezilidské kontakty, cílem je většinou dosažení pocitu radosti z pohybu a celkové duševní pohody. Na druhé straně **profesionální sportovec** používá své vlastní tělo jako prostředek k dosažení nejlepších výsledků za patřičnou odměnu. Úspěch je pro něj zadostiučiněním za hodiny strávené tvrdou sportovní přípravou (často i za cenu nebezpečí trvalého poškození zdraví) pod vedením nejlepších trenérů a za pomoci nejmodernějších technologií. Můžeme dnes tedy ještě hovořit o sportu, který se omezuje pouze na sportovní aktivitu? Profesionální sport se totiž stal spíše velkým byznysem a ekonomické hodnoty zatlačily původní význam sportu. Na sportovce je nahlíženo jako na pouhý „kus masa na prodej“, kde jeho cenu určují statistiky a výkony maximálně z poslední uplynulé sezony. Sponzoři a reklamní agentury využívají dresy sportovců jako pronajaté živé reklamní plochy k propagaci vlastních výrobků. Sportovní kluby jako vlastníci určují hráčům ve smlouvách pravidla omezující jejich soukromý život. Média vytvořila z nejlepších sportovců společenské celebrity a ze sportu přitažlivou zábavu, zahrnující i stinné stránky slávy jako jsou skandály, podvody, korupce a dopingové aféry.

Pro úplnost je třeba připomenout, že ne všichni vrcholoví sportovci jsou placení profesionálové. Podle T. Sluky lze sportovce rozdělit dle jejich příjmů do třech kategorií: amatér, poloprofesionál a profesionál. **Amatérem** je sportovec, který provozuje sport jako zálibu ve svém volném čase bez nároku na odměnu. **Poloprofesionál** je za sportovní činnost finančně ohodnocen, ale sport pro něj není hlavním zdrojem obživy. Pro **profesionála** je sport hlavní povolání, které je v moderní společnosti považováno za jedno z nejprestižnějších.⁴

Cílem této práce je pojednat o sportu profesionálním, který již není pro člověka pouhou zábavou nebo způsobem trávení volného času, ale směřuje k finančnímu nebo jinému prospěchu, dosažení maximálních výkonů za využití jeho talentu a individuálních možností. Proto je nutné odlišit sport a rekreační aktivity. Základními

³ Sekot, A. Sociologické problémy sportu, Praha: Grada publishing a.s., 2008, str. 170-171.

⁴ Sluka, T. Profesionální sportovec. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 21.

prvky, které specifikují organizovaný sport, jsou: standardizovaná pravidla, oficiální regulující orgán, technické a organizační aspekty a nutnost zúčastněných se učit strategii, dovednost a taktiku.⁵

Je zřejmé, že se sport stal důležitou součástí moderní doby, a proto nemůže zůstat bez právní regulace. Jaký je ale **vztah mezi právními normami a sportovními pravidly?**

V dřívějších dobách vznikala sportovní pravidla autonomně, kdy si příslušný orgán sportovní samosprávy vytvořil vlastní pravidla i nástroje, jak tato pravidla vynuocovat. Ingerence státu se omezovala pouze na zákazy a povolení. To mělo za následek zdání, že si sportovní spolky vytvořily jakýsi stát ve státě, protože fakticky došlo k vynětí sportovních organizací z podřízení se právním normám. v případě mezinárodních organizací dokonce jakýsi „pseudostát“ vedle států uznávaných z pozice mezinárodního práva.

Ve 20. století můžeme sledovat nárůst sportovní legislativy, kdy právo stále více proniká do oblasti sportu. Odborná sportovně-právní literatura však není jednotná v názoru, zda existuje samostatné právní odvětví sportovní právo, nebo zda je nutné raději užívat označení sport a právo, popřípadě právo ve sportu. Stoupencem sportovního práva jakožto právního odvětví je např. U. Scherrer⁶, nejednoznačný postoj zauímají např. J. Hora⁷ nebo S. Gardiner⁸, jeho odpůrci jsou J. Prusák⁹, P. Jolidon¹⁰ nebo M. Králík¹¹. Právní regulace sportu totiž ve skutečnosti stále znamená aplikaci práva obchodního, občanského, pracovního, finančního či trestního na sport.

⁵ Tamtéž, s. 13-15.

⁶ Urs Scherrer-švýcarský odborník na sportovní právo, autor mnoha článků zejména v časopisu Neue Zürcher Zeitung, po deset let působil jako viceprezident v klubu FC Zürich.

⁷ Z publikací například: Hora, J. Fair play-morální základ sportu. Teorie a praxe tělesné výchovy, 31, 1983, č.10, s. 599 a násl. ; Hora, J. Právní vědomí a sport. Teorie a praxe tělesné výchovy, 32, 1984, č.4, s.204 a násl.

⁸ Simon Gardiner je profesorem na právnické fakultě univerzity v Leedsu, autor mnoha publikací z oblasti sportu. Redaktorem časopisu Sport a Law Journal, působí v redakční radě International Sports Law Journal. Zaměřuje se zejména na problematiku mobility hráčů uvnitř a mimo EU.

⁹ Z publikací například: Prusák, J. Šport a právo: Úvod do dejín, teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe. Bratislava: Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo,1984; Prusák, J. Teoretick-metodologické otázky skúmania vzájemných vzťahov medzi športom a právom. Teorie a praxe tělesné výchovy, 32, 1984, č.9, s. 558 a násl.

¹⁰ Jolidon, P. Le droit du sport en Suisse, Schweizerische Juristen-Zeitung. Revue Suisse de Jurisprudence, 1990.

¹¹ Od roku 2009 působí jako člen občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR, je autorem mnoha publikací týkající se problematiky sportu a práva.

Podle M. Králíka¹² můžeme vykládat pojem sportovního práva z **hlediska předmětného**, tedy zda je možná existence sportovního práva jako samostatného právního odvětví, a **hlediska obsahového** podle toho, co můžeme z normativního hlediska do sportovního práva zařadit. Jinak řečeno jde o otázku, zda je sportovní právo tvořeno pouze právními normami, nebo pouze normami přijatými nestátními sportovními organizacemi nebo zda tento pojem obsahuje kombinaci obou systémů.

Právní normy obsahují obecně závazná pravidla chování, mají výsostné postavení v právním státě, vznikají zákonem stanoveným zákonodárným procesem, jsou ve státě uznány za právně závazné (obsaženy v pramenech práva) a veřejnou mocí vynutitelné. Pokud je právní norma porušována, hrozí subjektu předem stanovená sankce.¹³ Právní normy mohou sport regulovat přímo nebo nepřímo. **Tzv. přímá intervence** může spočívat například v úplném zákazu sportovního odvětví. Podle obecných předpisů se vždy bude postupovat při určení odpovědnosti za úrazy způsobené během utkání či tréninku. **Intervence nepřímá** je případ, kdy jsou základem úpravy normy sportovní upravující daný případ pro potřeby určitého sportovního odvětví a právo, resp. normy obecné povahy, tvoří pouze funkci zastřešující. Jednoznačně ovšem musí být splněno, že sportovní normy nesmějí kolidovat s normami právními. Pokud tedy sportovec jedná v souladu se sportovními pravidly, není vyloučena možnost, že jeho jednání může být protiprávním. Pro posouzení rozporu či souladu obou normativních systémů hraje velmi důležitou roli judikatura soudů.

Druhým systémem norem jsou **pravidla a řády autonomně sepsaná sportovními organizacemi, asociacemi, federacemi, kongresy**. k jejich přijetí existuje právní základ, protože občanským sdružením a obchodním společnostem je zákonem ponechána autonomie spočívající v možnosti upravit své vnitřní poměry pomocí stanov či statutů. Jedná se o normy neprávní vytvořené k účinnému zajištění jejich postavení a funkce, jsou závazná nikoli všeobecně (jako právní normy), ale pouze pro určitý okruh subjektů, kteří se v těchto organizacích dobrovolně sdružují. Protože jde o normy nestátní, vytvořené sportovní organizací pro konkrétní disciplínu, jejich dodržování je pak vynutitelné pouze touto organizací. Jako sankce se užívá nejčastěji pokuta, zákaz účasti v soutěži či odebrání licence. Pokud je konkrétní

¹² Králík, M. Právo ve sportu. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 149-152.

¹³ Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A. Teorie práva. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 29.

sportovní pravidlo uplatňováno v konkrétním čase na určitém území, může vyvolat rovnocenné účinky jako právní norma.¹⁴ Lze rozlišovat **sportovní pravidla v užším slova smyslu** a v **širším slova smyslu**. První z nich upravují činnost sportovců přímo na sportovišti, jsou všeobecně přijímána a nejvíce se v nich odráží autonomie sportovních asociací (počet hráčů, délku trvání zápasu, atd.). Mezi **sportovní pravidla v širším slova smyslu** patří pravidla pro rozdělení do jednotlivých sportovních soutěží, podmínky registrace sportovce, předpisy o doping, institucionální a personální obsazení jednotlivých orgánů sdružení, finanční a materiální zajištění soutěží atd. Mají nepřímý vliv na samotnou sportovní činnost, sportovní autonomie je zde výrazně omezena obecnou legislativou danou státem a dozor je svěřen obecným soudům.¹⁵

Obecně platí, že je oblast sportu upravena převážně psanými pravidly. Vedle nich je však sport regulován množstvím pravidel nepsaných. Sem spadají pravidla morálního a etického charakteru (zejména požadavek fair play) a sportovní zvyklosti. Tato pravidla vznikají spontánně na základě přesvědčení o jejich správnosti, jejich porušování ale nejde dobře postihovat. Předpokladem je jejich aplikace nejen rozhodčími při jednotlivých sportovních utkáních (rozhodčí fakticky v daný okamžik vykládá sportovní pravidla), ale i samotnými sportovními svazy a státními soudními tribunály. Příkladem sportovní zvyklosti je situace, kdy je při fotbalovém zápase náhle zraněn hráč, a rozhodčí situaci nepostřehli. Pokud je míč v držení soupeře, dopraví záměrně míč do zámezí a umožní ošetření protivníka. Držení míče se poté vrací zpět družstvu toho, kdo tak záměrně přerušil hru.¹⁶

¹⁴ Prusák, J. Šport a právo: Úvod do dejín, teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe. Bratislava: Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo, 1984, s. 57.

¹⁵ Sluka, T. Profesionální sportovec. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 16-20.

¹⁶ Králík, M. Právo ve sportu. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 152.

1. Postavení profesionálního sportovce v českém právním řádu

Jak již bylo uvedeno v kapitole 1, můžeme sportovce rozdělit na amatéry a profesionály. Před rokem 1989 o tomto rozdělení nemohla být řeč, protože všichni sportovci byli považováni za amatéry. Profesionální sport nebyl v souladu s principy socialistické společnosti, tudíž pro něj nebyla opora v zákonech. Pokud se tedy chtěl někdo vrcholově věnovat sportu, musel být oficiálně zaměstnancem státního podniku, kam si docházel ve výplatní dny pro výplatu. Práci soustružníka nebo jinou svou profesi fakticky nahradil „prací“ na fotbalovém trávníku či jiném sportovišti. Jeho „mimosportovní“ povolání (např. soustružníka) nebylo vykonáváno vůbec nebo jen na zkrácený pracovní úvazek. v dobové terminologii se toto postavení označovalo jako „duplicitní status.“¹⁷ k částečnému prolomení situace došlo těsně před rokem 1989. Sportovci byli nejprve krátkodobě uvolňováni ze zaměstnání s nárokem na náhradu mzdy, přičemž zaměstnavatel podniku mohl na sportovní organizaci uplatňovat nárok na refundaci takto vyplacené mzdy. k dalšímu prolomení došlo u fotbalu a hokeje, a to s využitím právního institutu dlouhodobého uvolnění pracovníka organizace pro výkon činnosti ve společné organizaci – tedy činnosti profesionálního fotbalisty a hokejisty.¹⁸ Sportovec uzavřel pracovní poměr se státním podnikem pomocí tzv. statutární smlouvy,¹⁹ která mu po dobu výkonu sportovní činnosti umožnila zachovat některé sociální vztahy pro účely penzijního a sociálního zabezpečení. Ve skutečnosti ale práci na základě pracovní smlouvy nevykonával.

Po roce 1989 byla většina státních podniků převedena v rámci privatizace do vlastnictví soukromých subjektů a zaměstnávání sportovců na základě statutárních smluv přestalo být efektivní. Sportovci tedy začali vykonávat sportovní činnost jako své oficiální povolání a pobírat za ni odměnu, stali se tedy profesionálními sportovci. v individuálních sportech jde o samostatný výkon této činnosti, v kolektivních sportech je sportovní činnost vykonávána zpravidla jako závislá činnost pro sportovní klub.

V roce 2001 nabytí platnosti zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění

¹⁷ Králík, M. Zamyšlení nad tzv. sportovním právem. Právní rozhledy, 1998, č. 10, s. 491.

¹⁸ Zuska, K. Právo a profesionalismus ve sportu. dostupné na www.holec-advokati.cz/web/publikace/novinky/novinky-detail?id=4 [citováno 18. 1. 2011].

¹⁹ Podle tehdy platného ust. § 124 odst. 2 zákoníku práce.

pozdějších předpisů, který poprvé v českém právním řádu definoval sport (viz úvodní část práce). Vymezuje postavení sportu ve společnosti jako veřejně prospěšnou činnost a stanoví úkoly ministerstev, jiných správních úřadů a působnost územních samosprávných celků při podpoře sportu. Definice sportovce (tj. profesionála) zakotvená v právním přepise nebo právní úprava, ze které by vyplývalo jeho právní postavení, ovšem stále chybí.

V praxi musela jako první a dosud jediná řešit právní postavení profesionálního sportovce daňová sféra. Příjem sportovce, který vykonává sportovní činnost jako závislou činnost pro klub, podléhá zdanění podle § 6 zákona o daních z příjmů²⁰. Pokud je na sportovce nahlíženo jako na osobu vykonávající sportovní činnost samostatně, jeho příjem může podléhat zdanění podle § 7 odst. 1 písm. b) jako příjem ze živnosti nebo podle § 7 odst. 2 písm. b) jako příjem z výkonu nezávislého podnikání, které není živností ani jiným podnikáním podle zvláštních předpisů²¹. z uvedeného vyplývá, že sportovec může mít trojí právní postavení: 1. sportovec jako živnostník, tedy podnikatel; 2. sportovec jako osoba vykonávající nezávislé povolání a 3. sportovec jako zaměstnanec v pracovněprávním vztahu ke klubu

1.1. Výkon sportu jako živnosti

Aby se dala považovat sportovní činnost za živnost, musí splňovat požadavky stanovené zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů. v jeho § 2 je živnost definována jako *soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem*. Dalšími podmínkami, aby šlo o živnost dle uvedeného zákona, je splnění obecných a zvláštních podmínek provozování živnosti. Všeobecné podmínky pro provozování živnosti fyzickými osobami stanoví živnostenský zákon v § 6 odst. 1. Jsou jimi *dosažení věku 18 let, způsobilost k právním úkonům a bezúhonnost*. Zvláštními podmínkami jsou podle § 7 odborná či jiná způsobilost, pokud je živnostenský zákon nebo jiný právní předpisy vyžadují. v § 9

²⁰ zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

²¹ Sportovní činnost nemůže být jiným podnikáním podle zvláštního právního předpisu, neboť v platném právním řádu chybí zvláštní předpis upravující oblast sportu.

nalezneme rozdělení živností na ohlašovací a koncesované (příloha č.3 živnostenského zákona). Ohlašovacími živnostmi jsou podle § 19 živnosti řemeslné (příloha č.1), vázané (příloha č.2) a volné (příloha č.4). Výkon sportovní činnosti lze podřadit pod živnosti volné²² podle nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností²³. Pro její provozování tento zákon nevyžaduje prokazování odborné ani jiné způsobilosti a k získání živnostenského oprávnění musí být splněny pouze všeobecné podmínky (§ 6 odst. 1).

Překážkou pro pojetí sportovní činnosti jako živnosti může být už sama věková hranice dosažení 18 - ti let. Je známo, že kariéra sportovce začíná již v útlém dětském věku a sportovci, zvláště některých individuálních sportů, dosahují vrcholu kariéry ještě před dosažením této hranice (např. gymnastika, krasobruslení). Dalším problémem může být požadavek samostatnosti, požadavek provozovat činnost pod vlastním jménem a na vlastní odpovědnost.

U profesionálních sportovců individuálních sportů je znak samostatnosti splněn – sportovec není nikomu podřízen, sám si určuje, kdy bude trénovat, řídí se pokyny pouze svého trenéra, kterého si sám vybírá, záleží pouze na jeho rozhodnutí, kterých závodů se zúčastní. Na startovní či výsledkové listině je uvedeno jeho jméno. Při výkonu sportovní činnosti nese náklady a sám je poživitelem finančních i materiálních odměn od smluvních partnerů či pořadatelů závodů.

Pozitivní definice provozování živnosti podle živnostenského zákona je tedy plně aplikovatelná na sportovce individuálních sportů. Tento fakt s sebou přináší pro sportovce další právní důsledky. Sportovec je dle § 2 odst. 2 obchodního zákoníku²⁴ považován jako osoba podnikající na základě živnostenského oprávnění za podnikatele. z tohoto právního statutu pak plyne sportovci povinnost vést účetnictví²⁵ a jeho příjem bude nutné posuzovat jako příjem z podnikání z pohledu předpisů o sociálním a zdravotním pojištění.

Odlišná je situace u profesionálních sportovců individuálních sportů, kteří

²² bod 74 přílohy č. 4 živnostenského zákona zní „Provozování tělovýchovných a sportovních zařízení a organizování sportovní činnosti“.

²³ Podle uvedeného nařízení vlády lze jako živnost volnou označit mj. činnost výkonných sportovců a rozhodčích provozovanou samostatně a za účelem dosažení zisku, dále sem patří činnost agentů a agentur zastupujících výkonné sportovce za účelem zajištění účasti na sportovních soutěžích. Nepatří sem ovšem činnost trenérů ani činnost amatérských výkonných sportovců.

²⁴ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ §1 odst. 2 písm. e) zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

mají smluvní vztah se sportovním klubem (příkladem může být cyklistika, atletika nebo motoristické sporty). z obsahu tzv. profesionální smlouvy o výkonu sportovní činnosti, uzavírané podle § 51 občanského zákoníku²⁶, lze určit míru samostatnosti nebo závislosti sportovce na klubu. Jméno sportovce je spojeno s názvem klubu a v případě úspěchu se body přičítají nejen sportovci, ale i klubu. Profitem tohoto smluvního vztahu může být pro klub možnost nalákat více sponzorů. Pro postavení sportovce vůči klubu je například určující, zda si může určovat počet či skladbu tréninků, zda se sám rozhodne, kterých závodů se zúčastní, a jakým dílem se sportovní klub podílí na finančním a materiálním zajištění podmínek pro přípravu sportovce. Je tedy přinejmenším sporné pohlížet na takového sportovce jako na živnostníka, protože činnost vykazuje znaky samostatné i závislé činnosti a nejsou kumulativně splněny všechny znaky definice živnosti.²⁷ Takový sportovec je tedy v právním postavení osoby vykonávající nezávislé podnikání (viz dále).

Profesionální sportovci kolektivních sportů (dále jen „hráči“) nesplňují kumulativně všechny znaky definice živnosti, proto na ně nelze pohlížet jako na živnostníky. Není třeba pochybovat o naplnění požadavku soustavnosti a provozování činnosti za účelem dosažení zisku. o samostatném výkonu sportovní činnosti nemůžeme mluvit, protože hráči jsou v určitém podřízeném vztahu vůči svému klubu. Nemohou si vybrat osobu trenéra a nemají vliv na organizační strukturu klubu. Jsou vázáni pokyny představitelů klubu a trenéra, mají povinnost se zúčastňovat tréninků, soustředění, zápasů a propagačních akcí. Náklady na sportovní přípravu hráčů, dopravu, nájem haly a další organizační záležitosti jdou na účet klubu. Vzhledem k tomu, že je hráč registrován pod určitým klubem, nevykonává sportovní činnost pod svým vlastním jménem. Má sice své příjmení na dresu, ale pokud se vyhraje utkání, připisují se body do tabulky jeho klubu. Profesionální sportovec provozující kolektivní sport tedy provozuje sportovní činnost pod jménem někoho jiného.²⁸ Provádět určitou činnost na vlastní odpovědnost představuje podnikatelské riziko a podnikatel nese majetkoprávní důsledky jeho činnosti vůči třetím osobám. Hráči uzavírají s kluby profesionální smlouvy, díky nimž se kluby stávají na dobu platnosti smlouvy výhradními

²⁶ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Ježek, P. Sportovní právo. (Diplomová práce), Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008, s. 25-26.

²⁸ Raba, T. Postavení profesionálního sportovce v českém právním řádu ve vztahu k pracovnímu právu. (Diplomová práce) Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2007, s. 32-36.

a oprávněnými uživateli fyzických a psychických schopností hráče v oblasti určitého sportovního odvětví (např. hokeje, fotbalu, basketbalu). Jsou to ale kluby, které si pro určitou sezonu stanovují své cíle (postup do nejvyšší soutěže, udržení se v soutěži, získání titulu...). Pokud tohoto cíle není dosaženo nebo pokud vykonal hráč činnost pro klub způsobem horším, než se očekávalo (např. neproměnil penaltu ve fotbale), nenesou za to hráč žádnou odpovědnost a klub není oprávněn po něm požadovat náhradu škody či ušlý zisk. Bylo by velmi obtížné dokázat příčinnou souvislost mezi jednáním hráče a neúspěchem klubu, protože sportovní výkon závisí na mnoha faktorech. Nelze ovšem také dospět k závěru, že za činnost sportovce nese odpovědnost sportovní klub. Vůči komu by byl klub poté odpovědný? Divákovi, který zaplatil, aby mohl sledovat vítězství svého oblíbeného družstva, které prohrálo? Generálnímu sponzorovi klubu, který očekával boje o titul namísto umístění ve spodní části tabulky?²⁹

1.2. Výkon sportu jako nezávislého povolání

Podle výše uvedeného rozboru právního postavení sportovce podle živnostenského zákona je jasné, že profesionální sportovci kolektivních sportů nejsou živnostníci. Jaké je tedy jejich právní postavení? v úvahu přicházejí dvě možnosti: 1. hráč jako osoba samostatně výdělečně činná vykonávající nezávislé povolání v právním vztahu s klubem založeným smlouvou podle občanského zákoníku nebo 2. hráč jako zaměstnanec v pracovněprávním vztahu na základě pracovní smlouvy se sportovním klubem. v současnosti je v České republice zavedenou praxí pohlížet na takové sportovce jako na osoby samostatně výdělečně činné, zatímco v západní Evropě převládá pracovněprávní pojetí. Evropský soudní dvůr má jasno v posouzení právního vztahu klubu a hráče: v rozsudku Bosman (viz dále) je několikrát zmíněno, že hráč je zaměstnán klubem. z toho lze dovodit, že ESD chápe činnost profesionálního sportovce kolektivního sportu jako činnost zaměstnance pro klub jako zaměstnavatele.

²⁹ Vala V. K právnímu postavení sportovních oddílů a profesionálních sportovců. Časopis pro právní vědu a praxi, 1996, č. 2, s. 333.

1.2.1. Občanskoprávní vztah mezi sportovním klubem a hráčem

Občanskoprávní vztah je právní vztah, který je upraven normami občanského práva a jehož subjekty navzájem vystupují jako nositelé subjektivních občanských práv a občanských povinností. Nezbytnými prvky občanskoprávního vztahu jsou: 1. Minimálně dva subjekty (strany právního vztahu), kterými mohou být v libovolném vzájemném složení osoby fyzické i osoby právnické (včetně státu); 2. Obsah právního vztahu, kterým se rozumí vzájemná subjektivní práva a právní povinnosti subjektů právního vztahu; 3. Předmět občanskoprávního vztahu, kterým se rozumí co je předmětem plnění mezi stranami (věci, práva a jiné majetkové hodnoty).³⁰ Typickým znakem občanskoprávního vztahu je vzájemné postavení jeho subjektů vyjádřené v § 2 odst. 2 občanského zákoníku, který stanoví, že účastníci mají v občanskoprávním vztahu rovné postavení.³¹

Prvním subjektem občanskoprávního vztahu je sportovní klub. v současnosti se v oblasti kolektivních sportů u nás objevují sportovní kluby ve třech právních formách. Nejjednodušší z nich je občanské sdružení, založené a fungující podle příslušných ustanovení zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 1 odst. 3 písm. b) se tento zákon nevztahuje na sdružování občanů k výdělečné činnosti nebo k zajištění řádného výkonu určitých povolání. Otázkou tedy je, zda lze považovat provozování sportu, který je hlavním předmětem činnosti sportovního klubu, za výdělečnou činnost či nikoli? Pokud odpovíme na tuto otázku kladně, nemohly by být sportovní kluby občanskými sdruženími. Mezi kluby ale existuje mnoho rozdílů vzhledem k jejich účasti v různých soutěžích (mezinárodní soutěže jako například Liga mistrů oproti okresnímu přeboru), stanovením různých cílů pro jednotlivé sezony (postup do nejvyšší soutěže, nesestoupit do nižší soutěže, získat titul, udržet tradici daného sportu v určité oblasti atd.) či charakterem financování jejich činnosti (sponzorské dary, divácké vstupné, prodej televizních práv, tzv. odstupné za přestup hráčů, příspěvky hráčů atd.). Tyto finanční zdroje slouží klubům většinou pouze na pokrytí nákladů. Těžko můžeme u většiny hledat v jejich činnosti úmysl dosažení finančního zisku, čímž tedy jejich činnost neobsahuje všechny znaky podnikání. Těžko

³⁰ Večeřa, M., Gerloch, A., Schlosser, H., Beran, K., Rudenko, S. Teória práva. Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o., 2009, s. 205.

³¹ Švestka, J., Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 154-159.

nalezneme hranici, podle které by se například určilo, že činnost klubu hrajícího Ligu mistrů a nejvyšší tuzemskou soutěž je podnikáním, ale činnost klubu hrajícího okresní přebor již ne. Předmět činnosti je u obou totožný. Proto V. Vala nepovažuje činnost sportovních oddílů za podnikání, ale za sport. Kluby, které z provozování sportovní činnosti mohou finančně profitovat, mění svoji právní formu na akciovou společnost a společnost s ručením omezeným, jejichž vznik, fungování a zánik se řídí příslušnými ustanoveními obchodního zákoníku o obchodních společnostech. Stávají se tím podnikateli vzhledem k jejich právní formě bez ohledu na to, zda je jejich předmětem činnosti podnikání či nikoli.³²

Druhým subjektem občanskoprávního vztahu je profesionální hráč. Hráč je fyzickou osobou, a aby se mohl stát subjektem právního vztahu, musí mít odpovídající právní způsobilost. Právní způsobilostí se rozumí jednak způsobilost k právům a povinnostem a jednak způsobilost k právnímu jednání. Právní úpravu této problematiky obsahuje občanský zákoník v § 7 až § 10. **Způsobilost k právům a povinnostem** je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti neboli způsobilost být jejich subjektem. Tato způsobilost se rovná právní subjektivitě, a tím i pojmu osoby v právním smyslu vůbec. Je stanovena objektivním pozitivním právem, je jedním ze základních občanských práv a nikdo jí nemůže být zbaven ani v ní nemůže být omezen, je tedy neomezená a neomezitelná. u fyzické osoby vzniká narozením, trvá po celý život člověka bez jakékoli změny a zaniká smrtí. Ten, kdo má způsobilost k právům a povinnostem, je možným subjektem práv a povinností. Aby se ale stal subjektem určitého konkrétního práva nebo povinnosti, je třeba jeho právně relevantního jednání, tedy takového chování fyzické osoby, se kterým objektivní právo spojuje vznik určitého práva či povinnosti (např. smlouvy). Takové chování vyžaduje u fyzické osoby určitý stupeň vyspělosti vůle a intelektu. Proto občanské právo nespojuje právní následky s chováním všech osob. Všechny osoby mají v občanském právu způsobilost k právům a povinnostem, ale pouze ty z nich, jejichž chování objektivní právo uzná za právně relevantní, mají i způsobilost k úkonům. **Způsobilostí k právnímu jednání** se rozumí schopnost člověka – fyzické osoby vlastním jednáním nabývat práv a brát na sebe povinnosti. Vzniká v plném rozsahu zletilostí, tzn.

³² Vala, V. K právnímu postavení sportovních oddílů a profesionálních sportovců. Časopis pro právní vědu a praxi, 1996, č. 2, s. 330-331.

dovršením 18. roku věku, nebo před dosažením tohoto věku uzavřením manželství (a to i neplatného) se souhlasem soudu nejdříve v 16 letech. Protože jsou právní úkony podle § 34 občanského zákoníku projevy vůle, požaduje se pro úplnou způsobilost k právním úkonům jednak neporušenost vůle a potřebný stupeň vyspělosti. Tato způsobilost může být, na rozdíl od právní subjektivity, přímo ze zákona či rozhodnutím soudu omezena nebo jí může být fyzická osoby zcela zbavena.³³ Nezletilí mají podle § 9 občanského zákoníku způsobilost jen k takovým právním úkonům, které odpovídají svou povahou rozumové a volní vyspělosti jejich věku. v praxi dochází velmi často k uzavírání smluv mezi klubem a nezletilými hráči. Ti tak bývají zastoupeni rodiči jako jejich zákonnými zástupci. Některé sportovní svazy³⁴ vydaly speciální směrnice týkající se uzavírání smluv s mladistvými hráči. Je zde například stanoveno, že nelze uzavřít hráčskou smlouvu s hráčem, který nedovršil 15. rok věku, nebo že den účinnosti uzavřené smlouvy nesmí předcházet dni ukončení povinné školní docházky, anebo že doba platnosti smlouvy uzavírané hráčem mladším 18 - ti let je omezena na 3 roky.

Právním úkonem zakládajícím právní vztah mezi oběma subjekty je smlouva uzavíraná podle občanského zákoníku. Tím, že specificky upravuje vzájemná práva a povinnosti profesionálního sportovce a sportovního klubu, nelze podřadit pod žádný typ smlouvy upravené občanským zákoníkem. Proto je taková smlouva uzavírána na základě § 51, který připouští, aby byla uzavřena i taková smlouva, která není zvláště upravena za předpokladu, že nebude odporovat obsahu nebo účelu občanského zákoníku. Smlouva je nazývána jako „**hráčská smlouva**“ nebo „**smlouva o výkonu sportovní činnosti**“. Bývá pravidlem, že obsahuje ustanovení, kterým „*hráč bere na vědomí, že jeho odměna podléhá zdanění podle platných daňových zákonů a že je osobou samostatně výdělečně činnou.*“

Otázkou ale stále zůstává, jaký vztah je mezi oběma subjekty. Zdali lze na činnost profesionálního hráče pohlížet jako na činnost závislou, charakteristickou pracovněprávním vztahem, či jako na činnost nezávislou, samostatně výdělečnou. Některé zahraniční soudy používají při svém rozhodování o povaze právního vztahu mezi hráčem a klubem analogii s orchestrem. Hudebníci jsou považováni za samostatné osoby, které se společně scházejí na zkouškách, aby se vzájemně sehráli a na koncertě

³³ Gerloch, A. Teorie práva. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2009, s. 154-156.

³⁴ Směrnice pro evidenci profesionálních a neamatérských smluv, Českomoravský fotbalový svaz (ČMFS) dostupná na <http://nv.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=1437&tmplid=1292> [citováno 9. 2. 2011].

působili jako jednotný celek. Dirigent zde má koordinační a kontrolní funkci, ale hudebníci pod jeho taktovkou podávají vlastní samostatné výkony. Podobně lze nahlížet i na sportovní družstvo, kdy trenér má pouze omezenou pravomoc zasahovat do průběhu utkání, nemůže hráči přesně nařídít, jak má určitou herní situaci vyřešit či jak vstřelit gól. Hráč vystupuje jako individualita začleněná do kolektivu, která se musí v daném okamžiku rozhodnout pro některou z možností, kterou má k dispozici. Toto přirovnání k orchestru není zcela přesné, protože hráči mají ve srovnání s hudebníky mnohem více omezení týkajících se jejich soukromého života. Příkladem může být zákaz kouření a pití alkoholu, určení, kdy se nesmějí vyskytovat ve večerních hodinách na veřejnosti nebo zákaz vstupu rodinným příslušníkům na tréninkové kempy. Dále lze uvést vázanost hráče na jeden sportovní oddíl po dobu platnosti hráčské smlouvy, tedy vyloučení možnosti soutěžit za více klubů současně. Příslušnost ke klubu je smlouvou upravena na určité časové období, pokud by bylo možno najmout sportovce pouze na jeden konkrétní zápas, odpovídalo by to spíše samostatné činnosti. Toto vše vypovídá o závislosti hráče na klubu a svědčí pro podřazení hráče pracovněprávním předpisům.³⁵

1.2.2. Sportovec jako osoba vykonávající nezávislé povolání podle daňové sféry

Jak již bylo uvedeno výše, v našich podmínkách je pohlíženo na sportovce jako na **osobu samostatně výdělečně činnou** (dále jen **OSVČ**). Toto zařazení proběhlo na počátku 90. let na základě daňových zákonů, které se musely jako první zabývat otázkou, kam sportovní činnost zařadit. Definicí OSVČ pro daňové účely ale v českém zákonodárství nenajdeme. Vzhledem k povaze činnosti sportovce lze ze zákona o dani z příjmů³⁶ dovodit, že sportovec jako OSVČ by mohl být osobou provozující živnost³⁷, osobou zabývající se jiným podnikáním podle zvláštních předpisů³⁸ anebo osobou vykonávající nezávislé povolání³⁹. Sportovní činnost nelze vůbec považovat za jiné podnikání podle zvláštních předpisů, protože žádný zvláštní předpis týkající se sportu v našem právním řádu neexistuje. Hráč jako sportovec provozující kolektivní sport nemůže být ani osobou provozující živnost, jak bylo uvedeno výše. Zbývá tedy poslední

³⁵ Sluka, T. Profesionální sportovec. Praha:Havlíček Brain Team, 2007, s. 140-141.

³⁶ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ Tamtéž § 7 odst. 1 písm. a).

³⁸ Tamtéž § 7 odst. 1 písm. c).

³⁹ Tamtéž § 7 odst. 2 písm. b).

možnost, jak považovat hráče za OSVČ, tedy jako **osobu vykonávající nezávislé povolání**. k jeho výkonu není třeba žádné zvláštní povolení či potvrzení. Osoba vykonávající nezávislé povolání by měla být samostatná, není však zřejmé, zda musí vykonávat svou činnost pod vlastním jménem a na vlastní odpovědnost. Příjmy z výkonu nezávislého povolání jsou jedním z druhů příjmů z jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7), pokud nepatří do příjmů ze závislé činnosti podle § 6 zákona o dani z příjmů. Oporu pro tvrzení, že zákon o dani z příjmů pohlíží na sportovce jako na OSVČ, nalezneme v § 4 odst. 1 písm. f), který dále odkazuje na § 10 odst. 8, který stanoví, že *„ceny ze sportovních soutěží přijaté poplatníky, u nichž je sportovní činnost podnikáním nebo jinou samostatnou výdělečnou činností, se považují za příjmy podle § 7.“*⁴⁰

1.2.3. Sportovec jako OSVČ podle zákona o důchodovém pojištění

Trochu více komplikací dané problematiky přinesl zákon o důchodovém pojištění⁴¹. Definici OSVČ pro jeho účely nalezneme v § 9 odst. 2, kde je za takovou považována *osoba, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost, nebo spolupracuje při výkonu samostatné výdělečné činnosti, pokud podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, na ni lze rozdělovat příjmy dosažené výkonem této činnosti a výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení*. Dalšími předpoklady pro výkon samostatné činnosti je ukončení povinné školní docházky a dosažení alespoň 15 let věku. § 9 odst. 3 uvedeného předpisu obsahuje výčet činností, kterými se rozumí výkon samostatné výdělečné činnosti. Sportovní činnost lze zahrnout pod písmeno f) za toho předpokladu, že by hráč vykonával sportovní činnost vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Tento požadavek splňují sportovci individuálních sportů, pokud činnost nekonají na základě živnostenského zákona. Problematika odpovědnosti a výkonu sportovní činnosti pod vlastním jménem u sportovců kolektivních sportů byla rozebrána výše, takže se domnívám, že pro účely zákona o důchodovém pojištění nelze podřadit činnost profesionálního hráče pro klub mezi výčet samostatně výdělečných činností.

⁴⁰ Hanáčková, Z. Zdaňování sportovců a rozhodčích. (Diplomová práce), Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2007/2008, s. 19-20.

⁴¹ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodem, proč mají kluby zájem na postavení hráče jako OSVČ, je ryze ekonomický. Hráč je totiž povinen sám hradit pojistné na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti, pojistné na zdravotní pojištění a pojistné na důchodové pojištění. Tyto částky jsou mnohem menší, než kdyby byl v postavení zaměstnance klubu. Na rozdíl od živnosti se hráči výkonem nezávislého povolání nestávají ze zákona podnikateli a podle zákona o účetnictví je na jejich úvaze, zda povedou účetnictví či nikoli⁴². Jako OSVČ mají povinnost se do 30-ti dnů od zahájení činnosti přihlásit na místně příslušném finančním řadě a každoročně podávat daňové přiznání.

Aby mohla být uzavřena smlouva podle § 51 občanského zákoníku, je třeba, aby mezi hráčem a klubem existovala „faktická rovnost.“ Domnívám se, že takovéto postavení má v současnosti jen hrstka profesionálních hráčů ve světě. Jedná se o tzv. „superstars“⁴³, které jsou svými sportovními schopnostmi a dovednostmi nadprůměrné a často pro kluby nepostradatelné. Tím získávají silnou vyjednávací pozici vůči klubu při uzavírání smluvních podmínek. Díky tomu mohou do svých smluv prosadit zakotvení takových ustanovení, která jim například garantují místo v základní sestavě při utkání, nebo možnost opustit klub bez nároku na odstupné, anebo vyjednávají o způsobu převodu svých osobnostních práv na klub.⁴⁴ v těchto ojedinělých případech je na místě využít smluvní volnosti občanského práva před zaměstnaneckým poměrem.⁴⁵ Ale co v případě ostatních hráčů? Zaběhnutou praxí sportovních klubů u nás je uzavírat s hráči místo pracovních smluv smlouvy inominátní podle občanského zákoníku. z ustanovení takových smluv je zřejmé, že hráč nevystupuje v rovném postavení s klubem jako jeho partner a nevykonává sportovní činnost samostatně. Hráči jsou povinni respektovat pokyny trenéra a jiných zástupců klubu, podřídit se stanovenému organizačnímu harmonogramu, pečovat o své zdraví a fyzickou kondici atd. Nevystupují pod svým vlastním jménem ani na vlastní zodpovědnost. Sportovní

⁴² § 1 odst. 2 písm. f) zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ Například ve fotbale David Beckham, Lionel Messi, Cristiano Ronaldo; v hokeji Alexandr Ovečkin, Jaromír Jágr; v basketbale Michael Jordan, Kobe Bryant, LeBron James, v ženském basketbale Diana Taurassi, Lauren Jackson atd.

⁴⁴ Osobnostními právy v oblasti sportu rozumíme například pořizování podobizen, obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů pro tiskové, filmové, rozhlasové či televizní zpravodajství nebo pro reklamní a propagační účely klubu. Hráčské smlouvy tak často obsahují ustanovení, kterými hráči dávají souhlas k tomu, aby klub prováděl zhodnocení práv jeho osobnosti, a kterými současně hráč souhlasí s tím, že výtěžek z propagačních činností a z reklam přísluší klubu.

⁴⁵ Sluka, T. Profesionální sportovec. Praha:Havlíček Brain Team, 2007, s. 142.

úspěchy či neúspěchy nejsou přičítány hráči jako jednotlivci, nýbrž sportovnímu klubu. Je více než zřejmé, že je ve vztahu hráče ke klubu splněna podmínka podřízenosti, která je typická pro pracovněprávní vztah, nikoli pro vztah občanskoprávní.

Podle mého názoru by se dal současný stav přirovnat k tzv. **Švarc systému**. Jedná se o způsob podnikání, pojmenovaný po benešovském podnikateli Miroslavu Švarcovi, jehož podstatou je situace, kdy zaměstnavatel předstírá, že má se svým zaměstnancem obchodní vztah dvou podnikatelů (živnostníků, tedy OSVČ), a zastírá tak skutečný stav vztahu závislé práce. Formálně se tedy jedná o obchodněprávní vztah mezi poskytovatelem služeb, tj. pracovníkem – fyzickou osobou, a odběratelem/objednatelem služeb, tedy fyzickou či právnickou osobou. Výhodou tohoto systému podnikání je větší volnost obou stran. Odběratel (zaměstnavatel) může smluvní vztah snadněji ukončit, není třeba hledat výpovědní důvod nebo platit odstupné. Jeho celkové osobní náklady jsou nižší, protože nemá povinnost odvádět příslušné pojistné jako za zaměstnance. Poskytovatel služby (zaměstnanec) není chráněn jako běžný zaměstnanec zákoníkem práce, nemá nárok na placenou dovolenou či mzdové příplatky (například za přesčasy), může ale jako OSVČ uplatňovat příslušný nákladový paušál, kterými také snižuje povinné odvody, a tím získává vyšší čistou mzdu. Fakticky jsou ale ve vztahu zaměstnance a zaměstnavatele, protože daná služba je poskytována obvykle v určené pracovní době, za sjednanou měsíční odměnu, v místě podnikání odběratele služeb, pomocí jeho nástrojů či materiálu a podle jeho závazných pokynů. Tento vztah vykazuje jednoznačně prvky závislé práce podle zákoníku práce. Pokud je činnost vykazující znaky závislé práce vykonávána v obchodněprávním vztahu⁴⁶, jedná se o zastřený pracovněprávní vztah.

Novelou zákona o zaměstnanosti (zákon č. 1/1991 Sb.) zákonem č. 578/1991 Sb. byl Švarc systém zakázán. Uvedený zákon stanovil, že *všechny právnické i fyzické*

⁴⁶ Aby mohl vzniknout obchodněprávní vztah v oblasti sportu, je třeba, aby byly obě strany v postavení podnikatelů podle § 261 obchodního zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů). U sportovního klubu jako právnické osoby není pochyb, ta je podnikatelem podle § 2 odst. 2 písm. a) jako osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Sportovec může být podnikatelem pouze v případě, že je podle § 2 odst. 2 písm. b) obchodního zákoníku osobou, která podniká na základě živnostenského oprávnění. Tato podmínka je ovšem splněna jen u sportovců vykonávající individuální sporty, nikoli u sportovců kolektivních sportů. Obchodněprávní vztah mezi hráčem a sportovním klubem je možný v případě, že se obě strany dohodnou podle § 262 odst. 1 obchodního zákoníku, že se jejich závazkový vztah bude řídit obchodním zákoníkem. Dohoda musí mít písemnou formu a nesmí směřovat ke zhoršení právního postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem, jinak je neplatná. V praxi jsou ale uzavírány smlouvy podle § 51 občanského zákoníku. O obchodněprávní vztah tedy nejde.

osoby jsou povinny (až na výjimky) svými vlastními zaměstnanci zajišťovat plnění běžných úkolů vyplývajících z předmětu jejich činnosti. k tomuto účelu je zaměstnávají v pracovních vztazích podle zákoníku práce. Podle odst. 2 se plněním běžných úkolů vyplývajících z předmětu činnosti zaměstnavatele rozuměly úkoly, které přímo souvisely se zajištěním výroby či poskytováním služeb a obdobnou činností při podnikání podle zvláštních předpisů. Zaměstnavatelem prováděny vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a v zařízeních určených pro tyto činnosti či na místech obvyklých pro jejich výkon.⁴⁷ Důvodem pro zákaz tohoto způsobu podnikání bylo zamezit krácení povinných odvodů do státního rozpočtu a z důvodů potřeby ochrany osob, které vynětím z režimu pracovního práva ztrácí výhody zaměstnaneckého poměru. Dne 1. října 2004 se stal účinným nový zákon o zaměstnanosti (zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů), který ve svém § 13 přesně vymezil výjimky⁴⁸ a tím stanovil, co je a není „Švarc systém.“ Tato úprava ale vyvolala u podnikatelů velkou vlnu kritiky, protože z ustanovení § 13 odst. 3 písm. c) vyplývalo, že se Švarc systému dopouští každý podnikatel, který si na výkon své hlavní činnosti najme živnostníka bez zaměstnanců. Podnikatelé ze strachu z možnosti uložení správní sankce až do výše dvou milionů Kč vyřazovali z okruhu zájemců o zakázky všechny živnostníky bez zaměstnanců. Další novela zákonem č. 202/2005 Sb. odstranila tyto dosavadní pochybnosti, zda a za jakých podmínek lze svěřit plnění běžných úkolů fyzické osobě, která nemá žádné zaměstnance a svěřené úkoly vykonává sama na základě podnikatelského oprávnění: byla uzákoněna možnost osobního výkonu outsourcované⁴⁹ činnosti fyzickou osobou, která má tyto svěřené úkoly v předmětu své

⁴⁷ Hráči převážně neuzavírali s klubem smlouvy pracovní, ale občanskoprávní. Pokud byli hráči využíváni kluby k poskytování služeb vyplývajících z předmětu činnosti klubů, kterou bylo organizování sportovních soutěží, docházelo podle názoru T. Sluky k porušování zákona o zaměstnanosti. Opačný názor zastává V. Vala, podle kterého nemělo docházet k aplikaci tohoto ustanovení na vztahy mezi sportovci a sportovními kluby z toho důvodu, že kluby nepovažuje za podnikající osoby (sport nepovažuje za podnikání), u kterých se především měla tato povinnost realizovat, a vzhledem k negativním dopadům, které by ovlivnily celou oblast sportu v ČR.

⁴⁸ V § 13 odst. 3 byly z povinnosti zajišťovat plnění běžných úkolů svými zaměstnanci stanoveny výjimky, které umožňují, aby plnění běžných úkolů zajišťovala a) fyzická osoba sama nebo pomocí svého manžela nebo dětí, nebo právnická osoba prostřednictvím svých společníků a členů; b) právnická nebo fyzická osoba dočasně přidělenými zaměstnanci agentury práce; c) svěřila právnická nebo fyzická osoba jinému zaměstnavateli; tuto možnost je možno využít pouze za podmínky, že svěřené úkoly (činnosti) má tento zaměstnavatel zahrnutý ve svém předmětu činnosti a bude je zajišťovat svými zaměstnanci zaměstnávány v pracovních vztazích podle zákoníku práce.

⁴⁹ Pojem „outsourcing“ je v odborné literatuře překládán jako „vytěsnění“ nebo „odsunutí“. Podle Nálezů Ústavního soudu (II.ÚS 69/03) se tzv. outsourcingem rozumí vytěsňování činností, které přímo nesouvisí s předmětem činnosti zaměstnavatele, avšak jsou pro jeho činnost potřebné. Může jít o široké

činnosti. Nadále zůstalo v platnosti, že se nesmí jednat o tzv. zastřený pracovněprávní vztah a že činnost vykonávána subjektem, kterému byla svěřena, musí vykazovat znaky podnikání (samostatnost, výkon pod vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku). Nedostatkem ale stále zůstalo, že nikde nebyl definován pojem „zastřený pracovněprávní vztah“ a nebylo tím ze zákona jasné, kdy je ještě možno považovat vztah mezi právnickou a fyzickou osobou za ještě obchodněprávní za předpokladu splnění zákonné výjimky ze zákazu Švarc systému, a kdy již jde o zastřený pracovní poměr, tedy porušení zákazu Švarc systému.

Dne 1. 1. 2007 nabyl účinnosti zákoník práce⁵⁰, který v § 2 odst. 4 a 5 obsahuje definici závislé práce. Podle § 3 může být závislá práce vykonávána výlučně v pracovněprávním vztahu podle zákoníku práce (tedy prostřednictvím pracovní smlouvy, dohody o provedení práce a dohody o pracovní činnosti), není-li upravena zvláštními právními předpisy (např. služebním zákonem). Vzhledem k principu subsidiárního užití občanského zákoníku na pracovněprávní vztahy se na právní úkony vztahuje § 41a odst. 2 občanského zákoníku: *„Má-li být právním úkonem zastřen právní úkon jiný, platí tento jiný úkon, odpovídá-li to vůli účastníků a jsou-li splněny všechny jeho náležitosti. Neplatnosti takového právního úkonu se nelze dovolávat vůči účastníku, který jej považoval za nezastřený.“* Zákonem č. 264/2006 Sb., který byl přijat v souvislosti se zákoníkem práce, byl v zákoně o zaměstnanosti zrušen kritizovaný § 13. Tím došlo k zásadní změně v koncepci potírání tzv. Švarc systému. Místo veřejnoprávní regulace zákonem o zaměstnanosti byla zvolena cesta soukromoprávní prostřednictvím nové definice závislé práce v zákoníku práce ve spojení se sankcemi upravenými v zákoně o zaměstnanosti⁵¹, podle kterých může úřad práce uložit za přestupek v podobě výkonu nelegální práce pokutu ve výši až 500 tisíc Kč, za správní delikt právnické osoby spočívající v umožnění výkonu nelegální práce pokutu ve výši až 5 milionů Kč. Odborníci se ale shodují, že Švarc systém nelze zahrnout pod pojem

spektrum činností od úklidových prací až po účetní či daňové poradenství. Zadáním těchto činností odborným firmám si zaměstnavatel vytváří prostor pro intenzivnější zaměření se na svou hlavní činnost. Na skutečnost, že takto vykonávaná služba je realizována nikoliv společností s řadou zaměstnanců, ale podnikatelem samotným, nemůže být, bez dalšího, nahlíženo diskriminačním způsobem s tím, že se automaticky jedná o tzv. Švarc systém, tedy skryté zaměstnávání osob se živnostenským listem (například stavební dělníci, zaměstnaní u stavební společnosti). Podle uvedeného Nálezu není outsourcing v rozporu s ustanovením § 13 zákona o zaměstnanosti, protože se neváže na plnění běžných úkolů vyplývajících z činnosti zaměstnavatele.

⁵⁰ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

⁵¹ § 139 a § 140 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

nelegální práce. Podle zákona o inspekci práce⁵² mohou orgány inspekce práce uložit fyzické osobě pokutu až do výše 300 tisíc Kč za porušení povinností při vzniku, změnách a skončení pracovního poměru a dohod konaných mimo pracovní poměr. Ani sem však nelze Švarc systém podřadit, protože zákon o inspekci práce představuje doplňkovou normu k zákoníku práce, kde není definován konkrétní správní delikt, který by se vztahoval na Švarc systém a podle kterého by byl sankcionován. Jediným prostředkem, který má státní správa k dispozici, je postih za porušení daňových předpisů. Při překvalifikaci obchodněprávního vztahu na vztah pracovněprávní by došlo k doměření daně z příjmů fyzických osob a pojistného na sociální a zdravotní pojištění, v úvahu by přicházela i možnost uložení penále za neodvedenou daň a pojistné, respektive úroky z prodlení.

Domnívám se, že v současnosti můžeme hovořit v oblasti českého sportu o uplatňování Švarc systému. Jeho principem je uzavření vztahu obchodněprávního či občanskoprávního namísto pracovněprávního. Obchodněprávní je tedy vztah dvou podnikatelů, či podnikatele a nepodnikatele za předpokladu, že se písemně dohodnou, že se jejich závazkový vztah bude řídit příslušnými ustanoveními obchodního zákoníku. k tomu ale v praxi nedochází, protože kluby uzavírají s hráči smlouvy podle občanského zákoníku, kde je sice hráč postaven do pozice OSVČ, tedy osoby vykonávající nezávislé povolání, která ale není ze zákona podnikatelem. Charakter vztahu mezi sportovním klubem a hráčem naplňuje znaky závislé práce. Bylo výše zmíněno, že uzavřením smlouvy mezi sportovním klubem a hráčem podle občanského zákoníku namísto zákoníku práce dochází k zastírání právního úkonu podle § 41a odst. 2 občanského zákoníku. Lze ovšem tento vztah podřadit plně zákoníku práce?

1.3. Výkon sportu jako závislé činnosti

V předchozím výkladu byl učiněn závěr, že vztah profesionálního sportovce provozujícího kolektivní sport ke sportovnímu klubu vykazuje znaky závislé práce, mělo by se tedy jednat o vztah pracovněprávní podle zákoníku práce⁵³. Pokud by se však oba subjekty tohoto vztahu rozhodly, navzdory zažité praxi, podřadit režimu tohoto

⁵² § 12 zákona č. 251/2005Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

zákona, dostanou se v mnoha otázkách do neřešitelné situace. Současný zákoník práce je totiž pro úpravu vztahů v profesionálních kolektivních sportech nevhodný. Ačkoli byla provedena jeho rekonstrukce poměrně nedávno, nezakotvil ve svém obsahu specifika, která sportovní vztahy přináší.

Zákoník práce podle jeho § 1 upravuje právní vztahy při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci⁵⁴ a zaměstnavateli, a dále i některé právní vztahy před vznikem těchto pracovněprávních vztahů. Definici závislé práce obsahuje § 2 odst. 4: *„Za závislou práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, se považuje výlučně osobní výkon práce zaměstnance pro zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele, jeho jménem, za mzdu, plat nebo odměnu za práci, v pracovní době nebo jinak stanovené nebo dohodnuté době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě, na náklady zaměstnavatele a na jeho odpovědnost.“* § 3 stanovuje, že závislá práce může být vykonávána výlučně v pracovněprávním vztahu podle zákoníku práce, není – li upravena zvláštními právními předpisy. Dále podle § 2 odst. 1 a 2 garantuje možnost odchýlení se při úpravě práv a povinností v pracovněprávních vztazích od ustanovení zákoníku práce pomocí smlouvy nebo vnitřního předpisu za předpokladu, že to tento zákon výslovně nezakazuje nebo z povahy jeho ustanovení nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit. Výčet kogentních ustanovení obsahuje § 363 odst. 2. Odchýlení od ustanovení uvedených v § 361 odst. 1, kterými se zapracovávají předpisy Evropského společenství, je možné pouze ve prospěch zaměstnance. Zrušením § 4 došlo k výrazné změně ve vztahu občanského zákoníku a zákoníku práce. Původně zakotvený princip delegace (občanský zákoník bylo možno užít pouze prostřednictvím ustanovení zákoníku práce, která na užití občanského zákoníku výslovně odkazovala) byl přeměněn na princip subsidiárního užití občanského zákoníku i na pracovněprávní vztahy. Pokud tedy zákoník práce neupravuje určitou otázku jako speciální předpis, lze užít občanského zákoníku bez jakékoli nutnosti odkazu. Tím je dána možnost užití § 51 občanského

⁵⁴ Nutno připomenout, že je v zákoníku práce stanovena odlišně věková hranice pro nabytí právní subjektivity a způsobilosti k právním úkonům. Podle § 6 vzniká způsobilost fyzické osoby jako zaměstnance mít v pracovněprávních vztazích práva a povinnosti, jakož i způsobilost vlastními právními úkony nabývat těchto práv a brát na sebe tyto povinnosti dnem, kdy tato fyzická osoba dosáhne 15 let věku. § 2 odst. 6 dále stanoví zákaz práce fyzických osob ve věku do 15 let a osob starších 15 let do skončení povinné školní docházky, s výjimkou výkonu umělecké, kulturní, reklamní nebo sportovní činnosti za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem. Tím je § 121 a násl. zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Tato ustanovení by se týkala mladých hráčů, pokud by byly uzavírány pracovní smlouvy.

zákoníku v pracovněprávních vztazích. Teoreticky je tak umožněno smluvně upravit vztahy profesionálních hráčů ke sportovním klubům, ve kterých by bylo možné užít některé prvky závislé práce. Tím se opět dostáváme do bludného kruhu díky ustanovení § 3, že závislá práce může být výlučně vykonávána v pracovněprávním vztahu podle zákoníku práce. § 19 zákoníku práce navíc stanoví, že neplatným je právní úkon, kterým se zaměstnanec předem vzdává svých práv. Domnívám se tedy, že podle platného právního řádu nemohou hráč a klub využít této smluvní volnosti dané zákoníkem práce, aby upravili svůj vztah jako pracovněprávní s ohledem na sportovní specifika jejich činnosti. Pro demonstraci uvedu v následujících odstavcích další ustanovení zákoníku práce, která jsou pro sportovní vztahy nevhodná.

Podle § 13 odst. 1 písm. f) zákoníku práce nesmí zaměstnavatel (sportovní klub) ukládat zaměstnanci **peněžní postihy** za porušení pracovněprávních povinností. v praxi ovšem obsahují hráčské smlouvy celou řadu pokut, mezi nimi mj. pokutu za tzv. slabý výkon. Takto nastavené sankce lze uplatnit v režimu občanského práva a v praxi nezbyvá hráči nic jiného, než je podpisem smlouvy akceptovat. Sportovní výkon závisí na mnoha faktorech (fyzické zdraví, psychika hráče, nálada, stres, problémy v osobním životě, počasí...). Kdo navíc může objektivně posoudit, kde je hranice, která určí, zda konkrétní výkon konkrétního hráče je ještě v mezích vyhovujícího očekávání, a který již ne a je nutno jej postihnout? Pokud by tedy byly smlouvy podřízeny režimu zákoníku práce, finanční pokuty za slabý pracovní výkon by zde neměly oporu.

Podle § 13 odst. 1 písm. h) zákoníku práce může zaměstnavatel dočasně **přidělit svého zaměstnance k výkonu práce k jinému zaměstnavateli** pouze prostřednictvím agentury práce. Tento postup je pro sportovní svět naprosto nevhodný, protože v případě například hostování by musel být každý sportovní klub agenturou práce, která dočasně přidělí svého hráče pro výkon práce pro jiný sportovní klub jako uživatele. k tomu je třeba navíc příslušné povolení, ustanovení v pracovní smlouvě, kterým se „mateřský“ sportovní klub zaváže zajistit svému hráči dočasný výkon práce u jiného sportovního klubu, a dohoda mezi kluby o dočasném výkonu sportovní činnosti.

§ 39 odst. 2 zákoníku práce obsahuje určitá **omezení pro řetězení pracovních vztahů na dobu určitou**. Podle uvedeného ustanovení smí být mezi dvěma totožnými subjekty uzavřen pracovní poměr v trvání maximálně dvou let ode dne jeho vzniku. Těžko si asi někdo umí představit uzavření smlouvy na dobu neurčitou v oblasti sportu.

v praxi jsou ale běžně uzavírány smlouvy na dobu tří a více let, navíc s tzv. opčním právem. Záměrem klubu bývá možnost dlouhodobější spolupráce s hráči, kteří tvoří jádro týmu. Pro hráče znamená uzavření dlouhodobější smlouvy finanční jistoty a často i stabilnější postavení v týmu. Proto se domnívám, že je toto ustanovení pro sportovní účely také nevhodné.

Ustanovení § 41 odst. 1 zákoníku práce určuje, **kdy je zaměstnavatel povinen převést zaměstnance na jinou práci**. Pro oblast sportu by přicházely v úvahu případy, pokud by hráč jako zaměstnanec pozbyl dlouhodobě způsobilost konat dosavadní práci podle písm. a), pokud by nesměl dále konat dosavadní práci pro pracovní úraz podle písm. b) a v případě těhotné sportovkyně (také kojící sportovkyně a sportovkyně-matky do konce devátého měsíce po porodu) podle písm. c). Představme si ale situaci, kdy hráč utrpí během utkání úraz – například přetržení předního křížového vazů v kolenu. Po operaci je nutná šestiměsíční rekonvalescence. Podle § 53 odst. 1 písm. a) klub nesmí dát hráči v tuto dobu výpověď. Měl by ho tedy převést na jinou práci. Ale kterou? Podle § 41 odst. 6 musí zaměstnavatel přihlížet ke zdravotnímu stavu, schopnostem a kvalifikaci převáděného zaměstnance, aby i jeho nová činnost byla pro něho vhodná. Vykonával by pak hráč činnost například trenéra mládeže, sekretáře, rolbaře, uklízeče či vrátného? Těžko. Ani jedna ze stran by jistě neměla na takovém postupu zájem.

V případě otěhotnění hráčky by byl postup následující⁵⁵: po zjištění těhotenství by musela být hráčka vzhledem k velké fyzické náročnosti při výkonu sportovní činnosti převedena na jinou vhodnou práci, kterou by vykonávala až do možnosti nástupu na mateřskou dovolenou – podle § 195 odst. 2 zpravidla 6 týdnů před očekávaným porodem, nejdříve však od počátku osmého týdne před tímto dnem. Po porodu následuje 22 týdnů mateřské dovolené. Podle § 47 je navíc zaměstnavatel povinen zařadit zaměstnankyni po skončení mateřské dovolené při jejím nástupu do práce na její původní práci či pracoviště. z časového hlediska zde mluvíme o více než roční absenci hráčky ze sportovní činnosti. Jsem si jistá, že by hráčky uvítaly aplikaci těchto ochranných ustanovení. Pro kluby je však taková situace nemyslitelná. v praxi se smlouvy hráček o těhotenství zpravidla nezmiňují. Pokud tedy hráčka otěhotní, dojde zpravidla k ukončení hráčské smlouvy dohodou a hráčka pobírá nemocenské dávky⁵⁶,

⁵⁵ Zaměstnavatel nesmí dát zaměstnankyni výpověď v době těhotenství a v době čerpání mateřské a rodičovské dovolené podle § 53 odst. 1 písm. c).

⁵⁶ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

pokud si jako OSVČ dobrovolně platila toto pojištění. Existují i smluvní ujednání, kde bývá deklarováno, že těhotenství je výlučným právem hráčky. Na dobu, po kterou není hráčka z tohoto důvodu schopna vykonávat sportovní činnost, se pozastavuje platnost hráčské smlouvy. Pokud by se hráčka poté rozhodla pokračovat ve sportovní kariéře, platnost smlouvy se obnovuje.

V případě zranění hráče při tréninku nebo při zápase by se mělo jednat o **pracovní úraz**⁵⁷ a sportovní klub by měl podle § 366 odst. 1 zákoníku práce odpovídat hráči za škodu. Tato odpovědnost je pro zaměstnavatele objektivní, tedy bez ohledu na zavinění, s existencí liberačních důvodů v § 367. Podle § 369 odst. 1 je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnanci tyto druhy náhrad: za ztrátu na výděлку, za bolest a snížení společenského uplatnění, za účelně vynaložené náklady spojené s léčením, popřípadě náhradu za věcnou škodu. Jedná se o další typické ochranné ustanovení. v hráčských smlouvách se lze zpravidla setkat s tímto ustanovením: „V případě neschopnosti hráče dostát svým závazkům vůči klubu podle této smlouvy ze zdravotních důvodů, hráč je povinen podrobit se zdravotní péči a rehabilitaci ve spolupráci s klubovým lékařem.“ Hokejové ani fotbalové smlouvy neobsahují žádné krácení měsíční odměny v případě zranění. Kluby účastníci se české nejvyšší basketbalové soutěže však ve smlouvách prosazují toto ustanovení v různých obměnách: „V případě zranění hráčky při mistrovských utkáních ŽBL,⁵⁸ tréninku a jiných sportovních aktivitách pořádaných sportovním klubem bude hráčce celková měsíční odměna vyplácena následovně:

1. Od 1 do 7 dnů – 100% měsíční odměny
2. Od 8 do 15 dnů – 80% měsíční odměny
3. Od 16 do 60 dnů – 40% měsíční odměny
4. Od 61 dní a více – 10% měsíční odměny“

Taková ustanovení považují za zjevné využívání silnějšího postavení klubu vůči hráči v době uzavírání smlouvy. Kluby nepovažují hráče za rovného partnera, a proto pro možnost vyjednávání o smluvních podmínkách nenechávají prostor. Vzhledem k tomu, že profesionální sportovní činnost je pro hráče hlavním povoláním, ze kterého získávají

⁵⁷ Podle § 53 odst. 1 písm. a) zákoníku práce nesmí dát zaměstnavatel výpověď zaměstnanci v době, kdy je zaměstnanec uznán dočasně práce neschopným. Protiprávním by tedy byla v současné sportovní praxi tato ustanovení hráčských smluv: „Nepřítomnost hráčky ze zdravotních nebo jiných důvodů po dobu delší než 60 dní zakládá možnost k okamžitému jednostrannému zrušení hráčské smlouvy ze strany klubu.“

⁵⁸ Ženská basketbalová liga.

prostředky pro svoji obživu, a vzhledem k faktu, že ke zranění dochází nejčastěji při střetu s jiným hráčem, kterému se nelze zpravidla vyhnout, považují tato ustanovení za odporující dobrým mravům, tedy neplatná podle § 39 občanského zákoníku. Záměrně jsem vybrala nejpřísnější z obdobných ustanovení. Doba sedmi dnů pro zotavení po sportovním úraze pro zachování plné výše měsíční odměny je neúměrně krátká, protože například pro rekonvalescenci po distorzi kotníku je minimálně 14 dní. Hráči jsou tak „smluvně“ nuceni hazardovat s vlastním zdravím. Pokud by se vztah mezi hráčem a klubem řídil zákoníkem práce, byl by takový úkon nejspíš považován za neplatný podle § 19 zákoníku práce, protože by se jím zaměstnanec předem vzdal svých práv. Navíc by došlo k porušení ustanovení § 111 o minimální mzdě.

Podle ustanovení týkajících se **rozvázání pracovního poměru** (§ 48, § 50 a násl. zákoníku práce) by mohl dát hráč jako zaměstnanec výpověď kdykoli, bez uvedení důvodů či z jakéhokoli důvodu. Omezen v uzavření smlouvy s jiným klubem by byl pouze přestupními termíny stanovenými jednotlivými sportovními federacemi. Tím by mohl hráč vystřídat během sezony několik klubů. Ty by se tak dostaly do značné nejistoty, zda vůbec sezonu dohrají v původním složení družstva, a nemohly by být schopny dopředu stanovovat cíle. Navíc těžko by se při takovém odchodu hráče z klubu dalo po uplynutí výpovědní doby požadovat po novém klubu, se kterým uzavřel hráč novou smlouvu, tzv. odstupné. Řešením by bylo, pokud by zákoník práce umožňoval sjednání výpovědních důvodů. Současný platný zákoník tuto cestu neumožňuje. Na druhé straně může dát sportovní klub hráči výpověď pouze z taxativně stanovených důvodů.

Sporné by mohlo být i kogentní ustanovení § 79 odst. 1 zákoníku práce, které stanovuje **týdenní pracovní dobu** v maximální délce 40 hodin. Každé sportovní odvětví má jiné časové nároky na přípravu pro vrcholné závody či mistrovská utkání. z vlastní zkušenosti ze zahraničí i z českých klubů mohu jen dosvědčit, že profesionální sport je zaměstnáním prakticky na celých 24 hodin denně. Pokud se hraje zápas pouze jednou týdně v sobotu, je více času na tréninkové jednotky, které jsou každý den dvě, v letní přípravě i tři. Mimo ně je třeba započíst čas strávený v posilovně, individuální a střelecké tréninkové jednotky, regenerace a rehabilitace, taktická příprava formou rozboru videa, dále povinná účast na propagačních akcích klubu, focení a styk s médii. Otázkou je, zda lze do pracovní doby započíst i dobu strávenou cestováním na zápas

a zpět. Kluby vyžadují, aby hráči cestovali na zápasy společně z důvodů lepší koncentrace. Výjimky jsou povoleny pouze sporadicky. v tuzemských podmínkách tým cestuje většinou autobusem a cesta nezabere více jak 5 hodin. Ve Francii ale tým často cestuje přes půl země, někdy nutně i letadlem. Vzhledem k tomu, že je takový způsob cestování přikázán a vyžadován klubem jako zaměstnavatelem, mělo by jít o plnění pracovních úkolů ve formě „jiné činnosti vykonávané pro zaměstnavatele“ podle § 273 odst. 1, tudíž by se doba strávená cestováním na zápas a zpět měla započítávat do 40 – ti hodinové týdenní pracovní doby. Na mladistvé hráče by bylo navíc aplikovatelné ustanovení § 245 odst. 1 zákoníku práce, podle kterého nesmějí mladiství vykonávat noční práci, výjimečně pouze v délce nepřesahující 1 hodinu a za podmínek v daném ustanovení uvedených. Velmi často se ale hráči ze zápasu nevrátí před 22. hodinou, ve Francii bývalo zvykem přijíždět v brzkých ranních hodinách. Na praktických příkladech jsem chtěla ukázat, jak může být ve sportu obtížné dodržet kogentnost těchto ustanovení. v souvislosti s tím, že počet tréninkových jednotek, jejich délka i počet zápasů se neustále v průběhu sezony mění, nebylo by možné užít pro sportovní účely ustanovení o práci ve dnech pracovního klidu podle § 91 a o práci přesčas podle § 93, hráčům by tak nebylo možno přiznat mzdu či náhradní volno podle § 114, § 115 a § 118 zákoníku práce.

Dalším kogentním, avšak ve sportu vcelku nesplnitelným, ustanovením je § 92 odst. 1 zákoníku práce, podle kterého musí zaměstnavatel rozvrhnout pracovní dobu tak, aby měl zaměstnanec **nepřetržitý odpočinek v týdnu** během každého období 7 po sobě jdoucích kalendářních dnů v trvání alespoň 35 hodin, u mladistvého 48 hodin. Vzhledem k výše nastíněnému režimu sportovní přípravy a rozpisu zápasů je vyhovění požadavku tohoto ustanovení stěží splnitelné, zejména u mladých talentovaných hráčů, kteří hrají a trénují nejen s týmem své kategorie, ale absolvují přípravu i část zápasů s týmem dospělých.

Podle § 213 zákoníku práce činí **výměra dovolené** nejméně 4 týdny v kalendářním roce. Pro účely profesionálního sportu je ale nevhodné ustanovení § 217 o čerpání dovolené. Například v basketbalu je klubem nařízena zpravidla dvoutýdenní dovolená ihned po skončení sezony, tedy v druhé polovině dubna. Na začátku dubna následuje pro hráče, kterým koncem dubna nevypršela platnost smlouvy, první část letní přípravy zaměřená na doplňkové sporty. Intenzita tréninkových jednotek nedosahuje

zdaleka takové úrovně jako v průběhu sezony. Tato fáze končí uplynutím měsíce června. Na celý červenec (někdy i část srpna) je opět nařízeno hromadné čerpání dovolené pro všechny hráče. Jedná se o neplacenou dovolenou nebo je vyplácena pouze malá část měsíční odměny. Druhá část letní přípravy (čistě fyzické) začíná nejdříve začátkem srpna v závislosti na určení data prvního ligového utkání. Jiné řešení nepřichází v úvahu, protože nelze připustit, aby bylo hráčům dovoleno čerpat dovolenou před důležitými zápasy nebo v nejtěžších fázích přípravy. Ustanovení o možnosti hromadného čerpání dovolené obsahuje zákoník práce v § 220. Předpokladem je ale dohoda s odborovou organizací, nutnost provozních důvodů a časové omezení 2 týdnů, u uměleckých souborů 4 týdny. Zásadním problémem je, že hráči jako zaměstnanci se nesdružují do odborových organizací podle jednotlivých klubů. Jedinou právnickou osobou, u které je možno najít některé znaky odboru, je Asociace hráčů ledního hokeje (AHLH). Hráči tedy vytvořili sdružení podle sportu, jehož se účastní.⁵⁹ Není proto splněn zákonný požadavek dohody s odborovou organizací. Na tomto místě musím zdůraznit, že na měsíc červenec je sice klubem nařízeno čerpání dovolené, zároveň je ale na po hráčích požadováno, aby po jejím skončení nastoupili k letní přípravě v odpovídající fyzické kondici. To znamená, že jsou profesionální hráči nuceni udržovat svou fyzickou kondici i v průběhu čerpání dovolené. v praxi kluby kontrolují připravenost hráčů pomocí zátěžových (fyzických) testů či měření procenta tuků v těle. Jde o specifický rys, který se vymyká požadavkům na běžné zaměstnance.

Oporu v zákoníku práce vůbec nenalezneme pro vyplácení **tzv. odstupného** v případě přestupu hráče z jednoho sportovního klubu do jiného. Jedná se o další sportovní specifikum, kdy by po skončení pracovního vztahu měl nový zaměstnavatel zaplatit finanční částku předchozímu zaměstnavateli. Tento finanční poplatek za přestup hráče stanovují neprávní sportovní normy jednotlivých sportovních organizací. Ty ve svých dokumentech obsahují přesný návod na výpočet výše odstupného v závislosti na úrovni soutěží, kam je přestup prováděn, věku hráče a jeho účasti v juniorských či seniorských reprezentačních výběrech.

⁵⁹ Hrnčířik, T. Význam kolektivních pracovních vztahů při výkonu profesionální sportovní činnosti. Dostupné na <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pracovni-a-socialni-zabezpeceni/art3704/vyznam-kolektivnich-pracovnich-vztahu-pri-vykonu-profesionalni-cinnosti.aspx> [citováno 1. 3. 2011].

2. Postavení sportovce z hlediska práva EU – obecný výklad

V předchozí části jsme se věnovala obecným otázkám týkajících se definice sportu, rozlišení amatérského, výkonnostního a vrcholového sportu, rozlišením mezi sportovcem amatérem, poloprofesionálem a profesionálem a hlavně postavením profesionálního sportovce v právním řádu ČR. v této části bych se ráda zabývala evropským rozměrem provozování sportovní činnosti v souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii.

Vrcholoví sportovci vykonávají svoji činnost často i mimo území státu své národnosti, proto nelze popřít, že je zde potřeba nadnárodních či mezinárodních pravidel upravujících toto povolání. Pokud se ale týká mezinárodních dokumentů, je třeba zmínit, že žádný z nich neupravuje tzv. právo na sport⁶⁰. Nenalezneme jej ve Všeobecné deklaraci lidských práv, Mezinárodním paktu o občanských a politických právech, Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech ani v Evropské sociální chartě. Mluvíme-li tedy o jeho existenci v mezinárodních dokumentech, jedná se o charty zaměřené na oblast tělesné výchovy a sportu (Mezinárodní charta tělesné výchovy a sportu z roku 1978).

Ani žádná ze zakládajících smluv o Evropském společenství neobsahuje výslovnou úpravu týkající se sportu, protože v době integračních dialogů nebyl sport prioritou těchto snah. Evropské právo tedy nemá ve sportu žádné přímé kompetence, sport však lze podřadit pod jiné oblasti, kde již EU kompetenci má (hovoříme zde o tzv. odvozených kompetencích), zejména oblasti základních svobod společného trhu (volný pohyb osob, svoboda usazování a poskytování služeb) a hospodářské soutěže. Je proto nezbytné, aby nebyla nepravvní sportovní pravidla jednotlivých sportovních federací rozporná s evropským právem. Velkou úlohu v těchto otázkách plní Evropský soudní dvůr jako vrcholný justiční orgán EU. Nejvýznamnější rozsudky uvedu níže.

Mezi nejvýznamnější dokumenty upravující oblast sportu v rámci EU patří **Evropská charta sportu pro všechny** z roku 1975 přijatá komisí Rady Evropy, která má povahu rezoluce. Zakotvuje právo každého jedince provozovat sport, je zaměřena

⁶⁰ Státy vnímají sport a jeho funkce různě. Některé státy (např. Španělsko, Řecko) mu přisuzují velmi významné postavení tím, že jej mají jako jedno z kulturních práv zakotveno ve svých ústavách. Toto tzv. právo na sport formuloval Pierre de Coubertin v roce 1926: „*Provozování sportu je lidským právem. Každý jednatel má mít možnost provozovat sport podle svých potřeb.*“ Tato demokratická idea „sportu pro všechny“ se později promítla do Olympijské charty.

na integraci zdravotně postižených osob do sportu. Za zmínku stojí i diskusní studie Evropské komise **Evropský model sportu**, která popisuje specifickou pyramidovou strukturu sportovních organizací (místní kluby, regionální federace, národní federace, evropské federace) a vzájemné závislé vztahy mezi jednotlivými stupni pyramidy (organizační i soutěžní – systém kvalifikace z nižší soutěže do vyšší), dále práci dobrovolníků (trenérů, organizátorů apod.) a tzv. systém solidarity v podobě podpory rekreačního sportu a mladých talentů. Jednou z nejvýznamnějších deklarácí je nepochybně **Prohlášení z Nice** z roku 2000. Jedná se sice o politický dokument, ve kterém bylo zde zdůrazněno, že přímou odpovědnost za správu sportovních záležitostí nesou sportovní organizace a členské státy, kde ústřední úlohu mají sportovní federace. Evropská rada jím potvrdila, že sportovní organizace mají právo autonomně přijímat pravidla týkající se výhradně sportu, čímž došlo legitimně k uznání nezávislosti sportovních svazů. Sportovní organizace mají za úkol organizovat a propagovat svoje konkrétní sporty „s náležitým ohledem na vnitrostátní právní předpisy a právní předpisy Společenství.“ Dále se zde deklaruje, že i když nemá Společenství v této oblasti přímé pravomoci, musí při jednání podle jiných ustanovení Smlouvy zohledňovat společenskou, výchovnou a kulturní funkci sportu. Vrcholu politického uznání dosáhla oblast sportu v roce 2004, kdy došlo k přijetí článku I-17 a článku III-282 v návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu. Ta se však nestala platným dokumentem z toho důvodu, že nebyla ratifikována všemi státy EU. v roce 2007 přijala Evropská komise tzv. **Bílou knihu o sportu (White Paper on Sport)**, kterou v květnu 2008 schválil Evropský parlament. Bílá kniha nemá opět povahu právního dokumentu, jde pouze o soubor nezávazných doporučení. Měla by přesto vést k omezení počtu výjimek z evropské legislativy, které jsou využívány sportovními kluby. Připouští sice možnost stanovení určitých kvót na počet „doma vychovaných hráčů“ (home grown players)⁶¹ v týmu, ale odmítá jakoukoli diskriminaci cizinců. Dalším kontroverzním tématem se staly práva na televizní přenosy z velkých sportovních akcí. v souvislosti s tímto europoslanci vyslovili přání, aby největší část

⁶¹ Současné pravidlo UEFA stanovuje, že od sezóny 2008/2009 musí být v týmu minimálně 8 doma vychovaných hráčů (4 vychovaní v domácím klubu, 4 vychovaní ve stejné lize). Stanovuje maximální počet hráčů v týmu na 25. FIFA přišla v roce 2008 s novým návrhem – tzv. pravidlem 6+5. V základní sestavě každého celku se tak podle daného pravidla mělo objevit nejméně 6 hráčů oprávněných reprezentovat zemi, ve které klub sídlí. Podle Evropské unie toto pravidlo není v souladu s ustanovením o volném pohybu osob v rámci EU, jde navíc o diskriminaci na základě národnosti. Toto pravidlo nebylo proto přijato.

příjmů z prodeje nezískávaly jen největší sportovní kluby. Podle nich by měly členské státy spolupracovat s národními sportovními organizacemi a kolektivně prodávat sportovní práva a zajistit, aby výtěžek byl spravedlivě rozdělen mezi amatérský a profesionální sport.

3. Volný pohyb osob a služeb v rámci EU z pohledu sportovců

Jak již bylo uvedeno výše, v zakládacích dokumentech EU neexistuje jediný článek věnovaný speciálně sportu. Sport je ovládán principem subsidiarity, která znamená, že primární postavení mají národní orgány příslušné pro sport. Zde však vznikají problémy týkající se přesného vymezení kompetencí. Základní pravidlo zní: pokud je v konkrétním případě sport brán jako hospodářská činnost, poté je zde dána kompetence orgánů EU pro oblast legislativy i soudnictví. Pokud tedy bereme sport jako hospodářskou činnost podle čl. 2 Smlouvy o ES⁶², vztahují se na něj čtyři svobody garantované zakládací smlouvou EU: svoboda pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu, které slouží k dosažení samostatného vnitřního trhu.

Normativní vyjádření svobody pohybu osob v nejobecnější rovině obsahuje čl. 18 Smlouvy o ES: „*Každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených v této smlouvě a v opatřeních přijatých k jejímu provedení.*“ Podrobnější úpravu obsahuje čl. 39 (dříve 48) Smlouvy o ES:

1. *Je zajištěn volný pohyb pracovníků ve Společenství.*
2. *Volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.*
3. *s výhradou omezení odůvodněných veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a ochranou zdraví zahrnuje právo:*
 - a) *ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa;*
 - b) *pohybovat se za tím účelem volně na území členských států;*
 - c) *pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků;*

62 Posláním Společenství je vytvořením společného trhu a hospodářské a měnové unie a prováděním společných politik nebo činností uvedených v člancích 3 a 4 podporovat harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj hospodářských činností, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, rovné zacházení pro muže a ženy, trvalý a neinflační růst, vysoký stupeň konkurenceschopnosti a konvergence hospodářské výkonnosti, vysokou úroveň ochrany a zlepšování kvality životního prostředí, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářskou a sociální soudržnost a solidaritu mezi členskými státy.

d) zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání za podmínek, které budou předmětem prováděcích nařízení vydaných Komisí.

4. Tento článek se nepoužije pro zaměstnání ve veřejné správě.

Za této situace, kdy neexistuje speciální úprava pro sport a legislativa národních či mezinárodních sportovních svazů často koliduje s primárním právem EU (předpisy o základních svobodách mají bezprostřední použitelnost), roste význam judikatury Evropského soudního dvora.⁶³ Je třeba v tomto směru připomenout, že se ESD zabývá danou problematikou v rámci řízení o předběžných otázkách podle čl. 234 Smlouvy o ES (dříve čl. 177). Jedná se o rozdělení působnosti mezi ESD a národní soudy: ESD interpretuje Smlouvu a národní soud pak tuto interpretaci aplikuje na fakta případu. ESD tedy sám v meritu věci nerozhoduje.

3.1. Nepřípustnost diskriminace z důvodu státní příslušnosti

Základem této zásady je čl. 12 (dříve čl. 6) Smlouvy o ES. Pokud tedy provozování sportu představuje ekonomickou činnost s charakterem námezdní práce nebo poskytování služeb za odměnu, použijí se dle daného případu čl. 39 – 42 nebo 49 – 55 Smlouvy. Integrovaní snahy států EU při odstraňování překážek volného pohybu osob a volného poskytování služeb však nesmí být mařeny překážkami, které stanoví některá pravidla soukromoprávních sportovních asociací, využívající právní autonomie nepatřící do oblasti veřejného práva.⁶⁴ Jako příklad zde uvádím dva známé rozsudky ESD.

3.1.1. Walrave a Koch versus Association Union Cycliste Internationale⁶⁵

Walrave a Koch byli dva nizozemští profesionální vodiči⁶⁶ a ve svém oboru patřili ke světové špičce. v roce 1973 však Mezinárodní cyklistická asociace stanovila

⁶³ Králík, M. Právo ve sportu. C. H. Beck, 2001, s. 217-218.

⁶⁴ Hamrník, P. Aktuální otázky aplikace práva EU volného pohybu osob a služeb na sportovní asociace. Bulletin advokacie, 2005, č. 10, s. 32.

⁶⁵ Case 36/74 B. N. O. Walrave and L. J. N. Koch v Association Union Cycliste Internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie Federacion Española Ciclismo [Judgment of 12. 12. 1974, Walrave a Koch/Association Union Cycliste Internationale and others (1974, ECR 1405)].

⁶⁶ Závodník na motocyklu, který udává rychlost pro cyklistu jedoucího v jeho závěsu, kterému tým pomáhá k dosažení rychlejšího času. Svou činnost realizovali uzavíráním smluv s jednotlivými závodníky, sponzory nebo cyklistickými svazy.

pravidlo, že cyklista a jeho vodič musí mít stejnou státní příslušnost pro účely mistrovství světa. Oba vodiči nemohli dané pravidlo dodržet, protože se jim nepodařilo najít závodníky odpovídající výkonnosti v tuzemsku, nabídli proto poskytnutí svých služeb cyklistům z Belgie a Německa. Příslušnou omezující klauzuli o státní příslušnosti považovali za odporující ustanovení Společenství o volném pohybu osob a obrátili se na ESD se žalobou proti Mezinárodní cyklistické asociaci o prohlášení její neplatnosti. ESD rozhodl, že diskriminace z důvodů státní příslušnosti je nepřijatelná, a potvrdil, že na základě volného pobytu osob má každý občan EU právo bydlet a pracovat v kterékoli jiné zemi Unie. ESD také deklaroval profesionální sportovní činnost jako činnost sportovní a profesionální sportovce jako pracovníky (viz dále).

3.1.2. Gaetano Dona versus Mario Mantero⁶⁷

Předseda italského fotbalového klubu Rovigo Football Club pan Mantero pověřil pana Dona výběrem hráčů do uvedeného fotbalového týmu. k dosažení uvedeného cíle využil pan Dona různé prostředky a ve snaze získat i zahraniční hráče k posílení týmu zveřejnil inzerát v belgickém tisku. Pan Mantero se ale odmítl zabývat nabídkami od zahraničních hráčů a zaplatit náklady za inzerát, protože chtěl do svého týmu přijmout pouze italské hráče, a odvolával se na předpisy italské fotbalové federace, které nepřipouštěly nábor zahraničních hráčů. Příklad řešil smírčí soud v Rovigu, kde se pan Dona dovolával toho, že příslušná ustanovení italské fotbalové federace odporují zmíněným článkům Smlouvy. Italský soudce se tedy dotázal ESD na kompatibilitu doložky o národnosti s právem Společenství. ESD stejně jako v předešlém případě, že diskriminace z důvodu státní příslušnosti je nepřijatelná.

3.1.3. Závěry rozsudků Walrave a Dona

I přes to, že se oba případy týkaly jiných záležitostí, byly z nich vyvozeny důležité závěry: 1. Předpisy sportovních organizací patří do pravomoci práva ES; 2. Provozování sportu patří do pravomoci ES v případě, kdy představuje ekonomickou činnost; 3. Vzhledem k tomu že činnost profesionálních i poloprofesionálních fotbalových hráčů je činností odměňovanou, spadá do pravomoci práv Společenství; 4.

⁶⁷ Case 13/76 Gaetano Dona versus Mario Mantero (Judgment of 14. 7 1976 Doná/Mantero, 1976, ECR 1333).

Tuto činnost lze podřadit pod čl. 39 nebo 49 Smlouvy; 5. Jsou možné výjimky ze zákazů podle čl. 6, 39 a 49 v mezích jurisdikce ESD. Jedná se hlavně o případy, kdy jsou zahraniční hráči vyloučeni z účasti na některém utkání z neekonomických důvodů (např. utkání mezi národními mužstvy jednotlivých zemí).

Praxe ovšem byla jiná, zejména v oblasti fotbalu se objevily snahy tyto závěry rozhodnutí obejít. Důvodem byla obava ze vzrůstajícího počtu zahraničních hráčů v jednotlivých klubech. v roce 1990 došlo k uzavření gentlemanské dohody mezi Komisí EU a UEFA, známé jako tzv. „řešení 3 + 2.“ Na základě tohoto se pak mohli od sezony 1992/93 v zápasech určité výkonnostní úrovně účastnit maximálně 3 zahraniční hráči a 2 tzv. asimilovaní hráči (tj. ti, kteří v dané zemi hráli minimálně 5 let). Tato cizinecká klauzule neměla právní základ, pro oblast sportu byla kompromisem, avšak nepochybně byla v rozporu s ustanovením evropského práva o volném pohybu osob. Tato skutečnost byla potvrzena v případě Bosman, kde soud prohlásil klauzuli za neplatnou.⁶⁸

3.2. Problematika cizineckých kvót a tzv. odstupného - případ Bosman⁶⁹

Ve sportovních klubech dochází k časté výměně hráčů, ať už mezinárodně či pouze vnitrostátně. Postup při přestupech je upraven příslušnými sportovními (neprávními) normami. Často však nastávala situace, kdy hráči skončila smlouva s jeho dosavadním klubem a klub, který měl o hráče zájem, musel podle sportovních pravidel zaplatit dosavadnímu klubu tzv. odstupné. Pokud chtěl nový klub získat daného hráče, musel kalkulovat se třemi částkami: 1. odstupné pro dosavadní klub, 2. plat pro samotného hráče po dobu platnosti hráčské smlouvy, 3. odměna pro agenta hráče. Pokud tedy dosavadní klub stanovil částku příliš vysoko ve snaze za odchod hráče co nejvíce vytěžit, hráč se tím stal v podstatě „neprodejným“. Stejný osud postihl fotbalistu J. M. Bosmana, který se rozhodl domáhat svého práva soudní cestou.⁷⁰ Učinil to, na co

⁶⁸ Králík, M. Právo ve sportu. C. H. Beck, 2001, s. 221-222.

⁶⁹ Case C-415/93 Union Royale de Belge des Sociétés de Football Association ASBL et al v Bosman [Judgment of 15. 12. 1995, Union royale belge des sociétés de football association and others/Bo and others, (1995), ECR I - 4921].

⁷⁰ Jinou cestu zvolili v 80. letech američtí baseballisté. 12. 6. 1981 vstoupili do stávky, která trvala 49 dní, bylo zrušeno 713 zápasů a majitelé klubů přišli o 116 milionů dolarů. Cílem hráčů bylo dosáhnout takových změn v přestupním řádu, aby byli oprávněni spolurozhodovat o svých přestupech do jiného klubu - získat statut „free agent.“ Po vypršení smlouvy hráč s tímto statutem mohl odejít z mužstva a uzavřít smlouvu s dalším klubem za podmínek vyhovujících jemu, nikoli majitelům klubů.

má nárok kterýkoli občan členského státu EU podle Smlouvy o ES. Domáhal se svého práva ze Smlouvy o ES u belgického národního soudu na základě přímého účinku dle čl. 39 o volném pohybu osob.

3.2.1. Skutkové okolnosti případu

Belgičan Jean-Marc Bosman byl zaměstnán belgickým prvoligovým klubem RC Liége na základě smlouvy, jejíž platnost vypršela 30. 6. 1990, která mu zaručovala příjem 120 000 belgických franků. Dva měsíce před vypršením smlouvy nabídl dosavadní klub Bosmanovi novou smlouvu s platností na jednu sezonu s příjmem 30 000 BFR, což představovalo nejnižší hranici dle stanov belgického fotbalového svazu⁷¹. Bosman nabídku odmítl, tím byl zařazen na tzv. transfer listinu (listinu hráčů nabízených k přestupu bez souhlasu klubu, ale za odstupné) a výše odstupného byla dle stanov vyčíslena na 11 743 000 BFR. v důsledku vysokého odstupného žádný klub zájem o fotbalistu neprojevil, Bosman proto sám kontaktoval francouzský druholigový klub US Dunkerque. Došlo k uzavření smlouvy mezi Bosmanem a klubem US Dunkerque (Bosmanovi zajišťovala měsíční příjem 100 000 BFR plus příplatek při uzavření smlouvy ve výši 900 000 BFR a s odstupným ve výši 1,2 milionu BFR, US Dunkerque touto smlouvou získal rovněž neodvolatelné přednostní právo na definitivní přestup hráče za sumu 4,8 milionů BFR) a smlouvy o ročním hostování mezi RC Liége a US Dunkerque. Obě smlouvy však obsahovaly odkládací podmínku, podle které měl dosavadní klub vyzvat belgickou fotbalovou asociaci, aby zaslala francouzské fotbalové asociaci (FFF)⁷² dokument prokazující uvolnění hráče. RC Liége z důvodů pochybností o platební schopnosti klubu US Dunkerque neinicioval proces o uvolnění hráče u belgické fotbalové asociace a smlouvy nenabýly účinnosti. Stanovy belgické fotbalové asociace umožňovaly klubu v této situaci hráče k 1. srpnu suspendovat. Toho RC Liége využil, čímž zabránil Bosmanovi hrát po celou sezonu.

Bosman se obrátil na národní belgický soud v prvním instanci se žalobou proti RC Liége a s nárokem, aby byla interpretace komunitárního práva v dané věci vyjasněna ESD v rámci procedury o předběžných otázkách dle čl. 234 Smlouvy o ES. Dále žádal vydání předběžného opatření, aby mu byla vyplácena měsíční mzda ve výši

⁷¹ Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL („URBSFA“), belgická národní fotbalová asociace, která je členem FIFA.

⁷² Fédération Française de Football.

100 000 BFR do doby, než si najde nového zaměstnavatele, a aby došlo k odstranění překážky v hledání nového místa tím, že dosavadní klub již nebude po novém klubu vyžadovat odstupné. Ve všech třech požadavcích mu bylo vyhověno (v otázce výše měsíční mzdy byla uložena povinnost 30 000 BFR).

Vnitrostátní odvolací soud (Cour d'Appel) však rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil v otázce posouzení kauzy ESD a případ byl z registru ESD vyřazen. Nicméně odvolací soud potvrdil nárok hráče na provizorní mzdu do doby nového angažmá a klub mu nesměl bránit požadavkem odstupného.

Dne 9. Dubna 1992 změnil Bosman u národního soudu prvního stupně svoji původní žalobu proti RC Liège, podal novou žalobu proti belgickému svazu a žalobu rovněž rozšířil na organizaci UEFA⁷³ jako subjekt odpovídající za přijetí pravidel, které mu znemožnily činnost. Od belgické národní fotbalové asociace a UEFA požadoval náhradu škody a ušlého zisku z důvodů uplatnění přestupových pravidel. Dále žádal, aby soud prohlásil vůči němu neúčinná nejen transferová pravidla, ale také pravidla o hráčských kvótách. v této věci opět navrhl, aby národní soud požádal ESD o interpretační názor v rámci procedury o předběžných otázkách. RC Liège, belgická fotbalová asociace i UEFA se znovu odvolaly, tím zastavily řízení o předběžných otázkách u ESD. Odvolací soud však potvrdil, že se měl soud první instance zabývat zákonností neprávnických norem belgické fotbalové asociace ve vztahu k evropskému právu tak, jak fotbalista žádal.

Odvolací soud tedy požádal ESD o rozhodnutí, zda působnost čl. 39 (dříve 48), 81(85) a 82(86) Smlouvy o ES dopadá i na fotbalisty a zda uvedené články mohou být interpretovány tak, že zakazují: 1. fotbalovému klubu vyžadovat a přijímat transferový poplatek (odstupné) v případě nového angažmá svého hráče u jiného klubu, který ho zaměstná poté, co jeho smlouva s původním klubem již vypršela; 2. národním a mezinárodním asociacím či federacím zavádět v jejich pravidlech ustanovení, které omezují přístup zahraničních hráčů ze zemí ES do soutěží, které tyto asociace organizují (kvóty na počet hráčů z jiného členského státu).⁷⁴

⁷³ Union of European Football Associations, Unie evropských fotbalových asociací.

⁷⁴ Králík, M. Právo ve sportu. C. H. Beck, 2001, s. 227.

3.2.2. Odstupné

Transferový poplatek stanovují sportovní, tedy neprávní normy. Jedním z velkých argumentů klubů i svazů bylo postavení sportu v systému práva ES - soukromoprávní charakter těchto pravidel a jejich závaznost pro ty, kteří se jim dobrovolně podřídí. ESD v tomto směru potvrdil, že sport lze zahrnout pod čl. 39 (48) Smlouvy o ES. Profesionální fotbal lze podřadit pod hospodářskou činnost ve smyslu čl. 2 Smlouvy. Proto není možné, aby neprávní sportovní normy omezovaly volný pohyb osob jako jeden ze základních pilířů evropského práva.

Zásada volného pohybu pracovníků zahrnuje jednak zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti a jednak zákaz omezování (ztěžování) volného pohybu pracovníků. Vzhledem k tomu, že v daném případě platila pravidla o odstupném pro všechny hráče bez ohledu na státní občanství (tedy i domácí hráče), kteří chtěli odejít hrát do jiného členského státu EU, nelze mluvit o žádné formě diskriminace. Pokud by tedy Bosman přestupoval v rámci belgických klubů (nikoli do zahraničí-Francie), nedošlo by k žádnému zvýhodnění mírnějšími pravidly oproti hráčům z jiných členských států. k placení odstupného docházelo při každém přestupu hráče z klubu v jednom členském státě do klubu v jiném členském státě. Tím byl ztížen (omezen) volný pohyb pracovníků.⁷⁵ Nezbytností je zde tedy tzv. mezistátní prvek, kdy občan jednoho členského státu EU se dovolává ustanovení o volném pohybu osob dle Smlouvy o ES v jiném členském státě. Je vyloučena tzv. vnitrostátní situace, kdy by se stěžovatel odvolával na čl. 39 Smlouvy o ES vůči svému vlastnímu státu. v praxi velmi často dochází k této situaci: klub X z členského státu A chce do svého týmu získat hráče, kterému vypršela smlouva v klubu Y v téže státě A. Aby se klub X vyhnul placení transferového poplatku za přestup hráče, požádá „spřátelený“ klub z členském státě B o zorganizování přestupu daného hráče do klubu Z, je zde přítomen mezistátní prvek a odstupné se neplatí. Poté klub X získá daného hráče od „spřáteleného“ klubu z znovu bez platby poplatků.⁷⁶

Dalším argumentem Bosmanových odpůrců (URBSFA, UEFA, německá,

⁷⁵ Rainer, A., Nedelka, M. ESD: Věc Bosman – volný pohyb pracovníků a profesionální fotbal. Právní rozhledy, 1996, č. 8, s. 389.

⁷⁶ Hamerník, P. Sportovní právo s mezinárodním prvkem. Auditorium, 2007, s. 48.

francouzská a italská vláda) bylo tvrzení, že omezení práv sportovců není dáno ekonomickými, ale výlučně sportovními faktory: 1. omezení v pravidlech fotbalových asociací mělo za cíl vybudovat vztah a vazby mezi klubem a zemí; 2. vytvoření dostatečné základny pro reprezentaci země; 3. pravidlo mělo zabránit nejbohatším klubům v nasazení nejlepších hráčů. ESD tyto argumenty odmítl. Argument o vazbě mezi hráčem a klubem již není typický pro současný sport, protože ve většině klubů tvoří vlastní odchovanci pouze minimální počet hráčů. Zejména však poplatky nezabraňují bohatým klubům vykoupit nejlepší hráče, proto nepředstavují přiměřený prostředek k udržení finanční a sportovní rovnováhy v oblasti sportu. ESD připustil, že získané finanční prostředky za odchod hráče mohou být motivací pro kluby ve smyslu hledání a výchovy mladých talentů. Podle soudu je ale nemožné odhadnout, zda bude mladý hráč v budoucnu úspěšný či ne, navíc považuje tyto poplatky za uměle a příliš vysoko nastavené, neodpovídající reálným nákladům na výchovu a trénink hráče.⁷⁷

3.2.3. Národnostní doložky (cizinecké kvóty)

Druhou důležitou otázkou daného případu byla přípustnost tzv. cizineckých klauzulí. Jedná se o pravidlo, které stanoví předpisy národních fotbalových svazů (jde opět o neprávní normy), podle kterého mohou kluby nasadit do utkání jen limitovaný počet fotbalistů pocházejících z jiných členských států EU. Dané pravidlo nezakazuje samotné zaměstnání hráče (klub tedy mohl podepsat smlouvu s libovolným počtem takových hráčů), ale omezuje, kolik hráčů z jiného státu EU může hrát v soutěžním utkání, respektive kolik jich může být uvedeno na soupisce pro daný zápas). ESD deklaroval, že podstatou zaměstnání profesionálního fotbalisty je právě účast na utkáních. Toto pravidlo ale brání sportovcům z jiných členských zemí ve výkonu pracovní činnosti, proto jde o diskriminaci na základě občanství, která je dle Smlouvy o ES nepřípustná.

Jako argumenty podporující existenci cizineckých kvót byly uváděny tyto: 1. fanoušci chtějí vidět vítězit svůj tým, který je složen převážně z občanů jejich země; 2. angažování cizinců nedovoluje hrát mladým talentům, dochází k omezení jejich sportovního růstu a národní tým tak přichází o nové opory; 3. kvóty hráčů mají zachovat rovnost mezi kluby tím, že mají zabránit největším klubům vykoupení nejlepších hráčů

⁷⁷ Králík, M. Právo ve sportu. C. H. Beck, 2001, s. 230.

na trhu. u soudu však ani jeden argument neuspěl. Podle názoru generálního advokáta Lenze je fanouškům lhostejné, jestli klub zvítězí s hráči, kteří jsou občany daného státu nebo regionu. k druhému argumentu uvedl, že pokud se mladí hráči dostanou do styku s mezinárodní konkurencí již v útlém věku, může to být pro ně naopak velkým přínosem, navíc národní týmy mohou jen těžit z hráčských zkušeností získaných v zahraničí. k poslednímu argumentu soud uvedl, že stanovením kvót nelze zajistit rovnováhu mezi kluby, protože nejbohatším klubům stejně nic nebrání v nákupu nejlepších hráčů na vnitrostátní úrovni. Jediným případem, kdy lze pravidlo vyřazující zahraniční hráče z určitých zápasů připustit, je důvod čistě sportovní, nikoli ekonomický. Například při střetnutí národních reprezentačních mužstev je vyloučení cizinců přípustné, neboť zde je nezbytné zachovat národní charakter těchto družstev.⁷⁸

3.2.4. Důsledky rozhodnutí

ESD uzavřel, že pokud profesionální fotbalista přechází po vypršení smlouvy z klubu v jednom členském státě do klubu v jiném členském státě EU, dochází k porušení čl. 39 (48) Smlouvy o ES, jestliže nový klub musí dle pravidel národní sportovní asociace zaplatit dosavadnímu klubu odstupné. k porušení uvedeného článku Smlouvy dochází také tehdy, když pravidla vydaná sportovními asociacemi připouštějí, v soutěžích organizovaných těmito svazy, jen omezený počet fotbalistů z jiných členských států. FIFA i UEFA byly nuceny zareagovat na rozsudek Bosman změnou svých pravidel. Příslušné orgány fotbalových asociací uzavřely s Evropskou komisí kompromisní řešení – tzv. transferová okna, která umožňují přestup hráčů do jiného klubu (v jiném členském státě) pouze jedenkrát za 12 měsíců v termínech od konce května do začátku srpna a od začátku ledna do 31. ledna. Velkou slabinou tohoto ujednání byla otázka nezaměstnaných hráčů, kteří tak byli nuceni půl roku čekat na to, aby se mohli zaregistrovat u nového klubu i přes to, že vlastně v jejich případě již neexistuje žádný stávající „prodávající“ klub hráče.⁷⁹

Z hlediska časového účinku soud vyloučil retroaktivitu rozsudku, což znamená, že závěry rozsudky lze aplikovat na případy vzniklé po 15. 12. 1995 z důvodů požadavku právní jistoty. z hlediska lokálního účinku je pravidlo stanovující cizinecké

⁷⁸ Hamerník, P. Sportovní právo s mezinárodním prvkem. Auditorium, 2007, s. 55-57

⁷⁹ Tamtéž, s. 60-61.

klauzule nepřipustné při přestupu sportovců z jednoho státu EU do druhého. Rozsudek tedy nelze aplikovat na přestupy v rámci jednoho členského státu, protože tak nedochází k omezení volného pohybu osob. z hlediska osobního lze rozsudek aplikovat pouze na profesionální sportovce kolektivních sportů, kdy lze jejich činnost považovat za hospodářskou a sportovce lze považovat za zaměstnance klubu. Závěry rozsudky tedy nelze aplikovat na individuální sportovce.

Předmětem rozhodování například nebylo, zda lze v budoucnu požadovat odstupné, pokud jde o přestup před vypršením smlouvy mezi hráčem a dosavadním klubem⁸⁰; pokud jde o přestup vnitrostátní v rámci členské země; nebo v případě přechodu zahraničního hráče nepocházejícího ze zemí EU v rámci téže země. Dále nebyla řešena přípustnost cizineckých kvót v amatérském fotbalu, nebo v profesionálním fotbalu pro příslušníky nečlenských zemí EU. To, že se ESD k těmto otázkám nevyjádřil, neznamená, že přípustnost těchto klauzulí dovolil. Proto nic nebrání amatérskému fotbalistovi domáhat se svých práv soudní cestou, pokud cítí, že cizinecká klauzule brání některému z jeho práv.⁸¹

Za jeden z největších přínosů uvedeného rozsudku lze považovat skutečnost, že pevně stanovil hranici mezi právními a neprávními normami s tím, že při jejich kolizi mají normy právní přednost před normami sportovními. z pohledu praxe však vidím za největší pozitivum zrušení transferových poplatků při přestupu hráče z jednoho členského státu EU do jiného. Cena hráče na trhu se snížila, tím se snížili i náklady pro kluby a sportovní trh se zpružnil. Při vnitrostátním přestupu v rámci ČR zrušení transferových poplatků na základě rozsudku Bosman neplatí a každá národní federace stanovila vlastní klíč pro jejich výpočet.⁸²

ESD sice deklaroval nepřipustnost cizineckých kvót ve sportovní legislativě národních sportovních svazů. Po teoretické stránce by tedy mělo dojít ke zrušení limitů

⁸⁰ Podle Weatherilla je možné porušení práva ES v duchu rozhodnutí Bosman i v situaci, kdy má hráč platný kontrakt, rozhodne se jednostranně svůj klub opustit a odejít do jiného klubu v jiném členském státě. Pokud hráč splní všechny podmínky podle národního pracovního práva, neměl by být jeho přestup dále bráněn sportovní asociací. Hráč (možná i nový klub) se zcela jistě nevyhne odpovědnosti za porušení smluvního závazku podle soukromého práva. Jako příklad lze uvést přestup fotbalisty Anelky, kde náhrada škody za porušení smluvního práva činila 5 milionů liber, zato transferový poplatek za přestup hráče po vypršení platnosti hráčské smlouvy byl stanoven na 22 milionů liber.

⁸¹ Králík, M. Právo ve sportu. C. H. Beck, 2001, s. 231-235.

⁸² Příloha č.1 Přestupního řádu basketbalu, dostupné na www.cbf.cz/ftp/data/rady-2010/prestupni_rad.pdf [citováno dne 25. 12. 2010].

pro zahraniční hráče (občany EU) ve všech kolektivních sportech. Praxe je ovšem jiná. Jako příklad mohu uvést situaci v ženském basketbalu: Mezinárodní basketbalová federace FIBA stanoví ve svých pravidlech, že v rámci mezinárodních klubových soutěží pořádaných FIBA nejsou stanovena žádná omezení týkající se státní příslušnosti či občanství hráčů. Jednotlivé zóny FIBA i členské národní federace však mohou stanovit pravidla přísnější. Česká basketbalová federace prostřednictvím Asociace ženských ligových klubů stanovila pro sezonu 2010/2011 v čl. 1.7. (Start zahraničních hráček) Rozpisu soutěže toto: *„V jednom družstvu může v průběhu hracího období působit - mít na soupisce neomezený počet zahraničních hráček z EU i mimo EU, ale maximálně 2 z mimoevropských zón. k utkání může nastoupit (být na zápise o utkání) max. 6 zahraničních hráček. Pokud klub bude mít na soupisce více jak 6 zahraničních hráček, uhradí ČBF za sedmou hráčku 50 000,- Kč a za osmou a další zahraniční hráčku 100 000,- Kč.“* Podobná ustanovení lze najít i v ostatních evropských basketbalových federacích (Francie, Španělsko). z pohledu práva jde o jasné porušení komunitárního práva v duchu rozsudku Bosman. Ze sportovního pohledu musím přiznat, že jsem zastáncem zachování určitých limitů v počtu cizinců v jednotlivých klubech z důvodu výchovy mladých talentů. Mladí hráči se sice příchodem zahraničních sportovců mohou učit při trénincích od nejlepších. Největší školou jim je ale nasazování do zápasů, zejména ve vypjatých momentech, a tím sbírání herních zkušeností. Kariéra sportovce je příliš krátká a soudní řízení často finančně nákladné, proto zde zatím platí „kde není žalobce, není soudce.“

3.3. Svoboda poskytování služeb

Jedná se o další ze základních zásad garantovaných Smlouvou o ES, které konkrétně nalezneme v čl. 43 (dříve 52), čl. 49 (59) a čl. 50 (60). Sportovci a trenéři mohou být v postavení zaměstnanců v rámci pracovního poměru nebo poskytovatelů služeb jako osoby samostatně výdělečně činné. Kritériem pro rozlišení je časové hledisko: činnost zaměstnance je vykonávána po delší dobu, služba naopak přechodně. Lze také zjednodušeně konstatovat, že zásadu volného pohybu osob lze uplatnit na

sportovce kolektivních sportů a zásadu volného poskytování služeb na sportovce sportů individuálních (tenis, golf, atletika).⁸³

3.3.1. Existuje nárok sportovce na účast v mezinárodním turnaji? - případ Deliège⁸⁴

Belgická judistka Christelle Deliège dosahovala vynikajících výsledků v kategorii do 52kg (mistryně Belgie, mistryně Evropy i světa do 19 - ti let). v uvedené kauze tvrdila, že jí vedoucí činitelé LFJ (Ligue Francophone de Judo et Disciplines ASBL) a LBJ (Ligue Belge de Judo ASBL) neoprávněně bránilo v rozvoji její kariéry: v roce 1992 jí bylo zabráněno v účasti na OH v Barceloně, nebyla vybrána na MS v roce 1993 ani ME v roce 1994, v roce 1995 nebyla vybrána do širšího kádru pro OH v Atlantě a na mezinárodní turnaj kategorie a v Basileji. Příčinou k zahájení řízení byly neshody týkající se její účasti na mezinárodním turnaji kategorie a v Paříži, neboť belgická judistická liga vybrala dva jiné sportovce, kteří podle názoru CH. Deliège nedosahovali takových výsledků jako ona. Požádala vnitrostátní soud prvního stupně v Namuru o vydání předběžného opatření, aby LBJ a LFJ vyřídily veškeré formality nutné pro její účast na pařížském turnaji a aby podal předběžnou otázku k ESD, zda pravidla Evropské judistické unie (EJU - Union Européenne de Judo) týkající se omezení počtu vyslaných sportovců z každé národní federace a oprávnění vydávaných federací k účasti na turnajích kategorie a jsou zákonná z pohledu čl. 49, 50, 55, 81, 82 Smlouvy o ES (dříve čl. 59, 60, 66, 85, 86). Navíc požadovala, byla účast judistky na mezinárodních turnajích prozatím povolena bez ohledu na to, zda ji vybrala národní federace či nikoliv, a náhradu škody ve výši 30 milionů belgických franků.

Evropská judistická unie přijala pravidla, podle kterých se lze účastnit mezinárodních turnajů kategorie A. v jejich rámci se poté udělují počty bodů, které slouží pro určení nominace pro OH. Nominaci určí národní federace, které vyšlou 7 nejlepších sportovců obou pohlaví (jeden za každou kategorií). Pokud byl sportovec na daný turnaj národní federací vybrán, soutěžil už sám za sebe. LFJ uvedla, že pro nominaci nebyla rozhodujícím kritériem národnost nebo občanství sportovce, ale jeho

⁸³ Králík, M. Právo ve sportu. C. H. Beck, 2001, s. 240.

⁸⁴ C-51/96, C-191/97 Christelle Deliège v. Ligue Francophone de Judo et Disciplines Associées ASBL [2000] ECR I-2549.

příslušnost k dané národní federaci. Pravidla tedy stanovila, že se mohou kvalifikovat jednotlivé federace, nikoliv judisté individuálně. ESD konstatoval, že pouhé okolnosti, že body za umístění z těchto mezinárodních klání, jsou kritériem pro to, která země může vyslat své reprezentanty na OH, nemohou být důvodem pro označení těchto klání jako utkání mezi národními týmy, která by byla mimo dosah evropského práva. Nominační kvóty limitují sice počet sportovců z jednotlivých zemí, za to ovšem umožňují účast velkého počtu států. Malé země tak mají stejnou možnost vyslat své reprezentanty na soutěže jako velké země. Kritici tohoto systému poukazují na to, že sportovci reprezentují federaci státu, jehož jsou občanem. Kvalifikační limity mohou ovlivnit výdělek sportovců, neboť ti, pokud se nekvalifikují na vrcholné podniky, ztratí zájem sponzorů. Jako příklad lze uvést to, že pokud může každá federace vyslat 3 své zástupce v závodě běžeckého lyžování, nenominovaný čtvrtý norský lyžař by s přehledem porazil britského národního vítěze. Řešením by bylo zavedení kvalifikačních předkol.

Soud opět zopakoval, že sport spadá do kompetence komunitárního práva pouze, pokud má povahu ekonomické aktivity podle čl. 2 Smlouvy o ES. Strany uvedeného případu se neshodly v otázce sportovního zařazení judistky. Ch. Deliège tvrdila, že je profesionálkou či poloprofesionálkou. LBJ i LFJ oponovaly, že judo je na evropské (belgické) úrovni sportem amatérským, tudíž jej nelze zahrnout pod zmiňovaný čl. 2 Smlouvy. ESD vyložil pojem ekonomické aktivity extenzivně tak, že účastník vrcholné sportovní akce může poskytovat oddělené služby související s touto akcí, a tak jeho aktivitu lze zahrnout pod čl. 49 Smlouvy o ES. Příkladem je prezentace loga sponzorů před diváky nebo v televizi. Poskytování oddělených služeb je tedy ekonomickou aktivitou činěnou i sportovcem amatérem, není placeno tím, pro koho je sportovní činnost vykonávána (organizátor, divák), ale sponzorem.

Nebyl zde tedy shledán rozpor sportovních pravidel s volným poskytováním služeb. Nominační kvóty nezbytností pro organizaci každého sportu a spadají do kompetencí příslušných orgánů jednotlivých národních federací nebo organizátorů turnajů. Jistě existuje více možností, jak určit počet sportovců kvalifikujících se na vrcholné mezinárodní akce a každý může být nakloněn jiné kategorii sportovců. Je proto na sportovních asociacích a organizacích sportovců, aby určily vhodná kritéria.

4. Další významné rozsudky ESD týkající se postavení sportovce z hlediska práva EU

4.1. Problematika přestupním termínů - případ Lehtonen⁸⁵

Jyri Lehtonen byl basketbalista finské národnosti a v sezoně 1995/1996 působil ve finské lize. Po jejím skončení byl angažován belgickým klubem Castors Canada Dry Namur-Braine ASBL pro finálovou část belgické ligy. Nový klub uzavřel s hráčem pracovní smlouvu s platem 50 000 belgických franků měsíčně a odměnou za každý vyhraný zápas. Pravidla mezinárodní basketbalové federace FIBA i belgické národní federace nedovolovaly přestupy hráčů v rámci evropské zóny po 28. únoru, ale hráč z mimoevropské zóny mohl přestoupit až do 31. března. Hráčská smlouva byla u belgické federace zaregistrována až 30. března 1996, tedy po vypršení přestupních termínů. Hráč Lehtonen nastoupil v zápasech play-off, jeho družstvo zvítězilo, ale po stížnostech soupeřů bylo penalizováno opakovaně kontumační prohrou 0:20. Belgický klub vypověděl Lehtonenovi smlouvu, ten se obrátil na Soud první instance v Bruselu, který vznesl vůči ESD tuto otázku: „Je v souladu se Smlouvou o ES fakt, že sportovní federace zakazují klubu nasadit profesionálního hráče, občana členského státu EU, jehož zaměstnanecký kontrakt trvá od data po uzavěrcce přestupů v rámci evropské zóny, bez ohledu na sportovní důvody, které svazy prosazují při ospravedlnění těchto pravidel, zejména potřebu zamezení znehodnocení sportovních soutěží?“ ESD posuzoval soulad tohoto pravidla s články 12, 48, 81, 82 (dříve 6, 48, 85, 86).

Zástupci belgické ligy argumentovali tím, že přestupové termíny jsou opodstatněny důvody, které se týkají pouze sportu a nejsou ekonomické povahy. Jejich cílem je zajištění regulérnosti soutěže v tom smyslu, aby nedocházelo ke změně sportovní síly jednotlivých družstev pomocí angažování posil v rozhodujících bojích o přední místa nebo v bojích o udržení se v lize. ESD se ve svém rozhodování omezil pouze na rozdílnost termínů pro hráče z eurozóny a mimo ni. Pro sportovní asociace nebyl problém upravit svá pravidla tak, aby přestupní termíny byly jednotné. Problém, se kterým se soud prvního stupně obrátil na ESD, přetrvává i nadále.

⁸⁵ C-176/96 Jyri lehtonen and Castors Canada Dry Namur-Braine ASBL v. Federation royale Belge Des Societes de Basketball ASBL (FRBSB) [2000] E.C.R I-2681.

4.2. Problematika antidopingových pravidel a jejich soulad s právem hospodářské soutěže a svobodou poskytování služeb - případ Meca-Medina a Majcen⁸⁶

David Meca-Medina a Igor Majcen byli dálkoví plavci. Po jednom ze závodů jim byl odebrán vzorek moči a výsledek dopingového testu ukázal nepovolené množství látky nandrolon v moči. Oba tak porušili pravidla stanovená Mezinárodním olympijským výborem (MOV) i Mezinárodní federace plavání (FINA), byli suspendováni a nemohli nastupovat k závodům. Neúspěšně se odvolali k Arbitrážnímu soudu pro sport (CAS), proto se dále obrátili na Komisi EU s argumenty, že MOV i FINA stanovením antidopingových pravidel porušují právo hospodářské soutěže podle čl. 81 a 82 Smlouvy o ES a také svobodu poskytování služeb podle čl. 49. i tento jejich pokus byl neúspěšný, odvolali se proto k Soudu prvního stupně, který jejich nárok také odmítl. Případ se tak dostal až k ESD.

V řízení bylo opět zopakováno, že sport je předmětem komunitárního práva pouze, pokud jej lze podřadit pod čl. 2 Smlouvy o ES jako ekonomickou aktivitu. Antidopingová legislativa ovšem nesleduje ekonomický cíl. Vznikla s cílem zachovat pravidlo fair play jak v profesionálním, tak amatérském sportu. Týká se tedy výlučně neekonomické stránky sportovní činnosti. Pokud ale nastane situace, kdy by byl sportovec vyloučen na základě nejasných vědeckých poznatků o dané látce, došlo by k ovlivnění jeho sportovní kariéry a tím i možnosti obživy. Zde by byla dopingu přičtena i stránka ekonomická.

Aby soud odsoudil antidopingová pravidla, musel by dojít k závěru, že jsou diskriminační vůči jednotlivým kategoriím sportovců. Pokud by tomu tak bylo, byly by v duchu rozsudku Walrave považovány za neproporcionální a tedy odporující komunitárnímu právu. Soud ale toto tvrzení plavců odmítl a antidopingovou legislativu označil za čistě sportovní pravidlo. Plavci na toto tvrzení argumentovali závěry předchozí judikatury ESD v tom smyslu, že koncept čistě sportovních pravidel musí být chápán pouze v kontextu sestavování národních týmů, který je mimi dosah čl. 39, 49, 81 a 82. Soud opět toto jejich tvrzení odmítl s tím, že i když je pravidlo čistě sportovní, nelze osobu vykonávající činnost dle tohoto pravidla zcela odsunout mimo sféru komunitárního práva. i takové pravidlo tedy musí splňovat podmínky ustanovení

⁸⁶ C-519/06 P David Meca-Medina and Igor Majcen v. Commission, 18. 7. 2006.

o volném pohybu osob, služeb a soutěžního práva. Přes to, že jsou antidopingová pravidla svým charakterem považována za rozhodnutí sdružení podniků a omezují svobodu plavců k závodní činnosti, nedochází tím k omezení soutěže společného evropského trhu, protože jsou ospravedlněna legitimním cílem – zajištění sportovní rivality a řádného průběhu sportovní soutěže.

Největším přínosem tohoto případu je, že ESD ve svém rozsudku prolomil svou předchozí judikaturu v tom směru, že čistě sportovní pravidla nebyla do této doby považována za předmět komunitárního práva. Musí být prokázáno na každém jednotlivém případě, zda omezení a dopad pravidel postihujících doping na další působení plavců jsou proporcionální ve vztahu ke sportovním cílům, které sledují.

4.3. Povinnost sportovních klubů uvolňovat hráče pro účast na reprezentačních srazech - případ Royal Sporting Charleroi F.C.⁸⁷

Belgický klub Royal Sporting Charleroi F.C. a skupina G-14, sdružující 18 evropských nejbohatších klubů, podaly v březnu roku 2006 u belgického obchodního soudu v Charleroi žalobu proti pravidlům FIFA týkající se povinné účasti hráčů na reprezentačních srazech. Pravidlo stanovuje klubům povinnost hráče pro potřeby reprezentace uvolnit pod hrozbou sankcí (pokuta pro klub, dotčený hráč nemůže nastoupit v dalších utkáních). Nebylo ale výjimkou, že se hráč vrátil do klubu zraněný. Není divu, že se klubům jako zaměstnavatelům nelíbí, že přicházejí o své nejlepší hráče a mohou být ohroženy jejich výsledky v klubových soutěžích, navíc ve smlouvách hráčů je často stanoveno, že po dobu rekonvalescence jim klub stále musí platit určitou část platu nebo plat celý. Belgický fotbalový klub se rozhodl podat žalobu poté, co se jeho hráč Abdelmajid Oulmers z Maroka vrátil z reprezentačního utkání proti Burkině Faso zraněný a po dobu osmi měsíců nemohl hrát. Po boku skupiny G-14 požadoval, aby bylo dané pravidlo uznáno za protiprávní, a dále odškodnění ve výši 860 milionů eur za aplikaci pravidla na svých hráčích, kteří se za posledních deset let zranili při reprezentačních utkáních. Belgický soud požadavek odškodnění zamítl, ale obrátil se na ESD s předběžnou otázkou, zda dané pravidlo není v rozporu s ustanovením

⁸⁷ C-243/06 SA Sporting du pays de Charleroi and G-14 Groupement des clubs de football européens v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) [2008].

o svobodném pohybu osob nebo služeb nebo zda nedochází ze strany FIFA ke zneužívání dominantního postavení (články 39, 49, 81, 82 Smlouvy o ES). ESD případ ale nikdy neprojednával, protože FIFA a Evropská klubová asociace souhlasily v roce 2008 s mimosoudním vyřešením všech zbývajících žalob týkajících se zranění hráče plnící reprezentační povinnosti. Na základě toho předseda Soudního dvora nařídil usnesením ze dne 25. listopadu 2008 věc z rejstříku Soudu vyškrtnout.

Podobný případ⁸⁸ se stal v nedávné minulosti v souvislosti se Světovým pohárem konaným v roce 2010 v Jihoafrické republice. Pouze pár dní před jeho zahájením utrpěl v průběhu přátelského utkání nizozemské reprezentace proti Maďarsku nizozemský záložník Arjen Robben vážné zranění (natržení svalu na levé noze). F.C. Bayern Mnichov, klub, kde měl Robben podepsanou smlouvu, trval na tom, aby byl jeho fotbalista léčen klubovým lékařem v Mnichově. Nizozemská fotbalová asociace (KNVB) ovšem rozhodla, že bude fotbalista léčen jejich vlastním holandským specialistou. Fotbalista se překvapivě uzdravil během pár dní a byl schopen odehrát zápasy během Světového poháru včetně finále proti Španělsku. Když se Robben v srpnu vrátil do Mnichova na předsezonní přípravu, zranění se opět objevilo. Po důkladném vyšetření klubovým lékařem Mnichova bylo zjištěno, že zranění bylo špatně léčeno holandskými specialisty s cílem umožnit fotbalistovi odehrát zápasy za jeho zemi v průběhu světového šampionátu. v důsledku toho není Robben schopen hrát až do konce ledna 2011.

Případ Arjena Robbena je jedním z mnoha, kdy se fotbalista vrátí z reprezentační události vážně zraněný, a proto jeho klub žádá kompenzaci. Lze si položit 3 otázky: 1. Zda by měl klub, národní asociace nebo FIFA platit hráči mzdu v případě, že hráč utrpí zranění v rámci reprezentování jeho země; 2. Zda by měla FIFA nebo národní asociace povinně pojistit hráče proti zranění na mezinárodních akcích; 3. Zda kompenzace, které obdrží kluby od FIFA za uvolnění hráče pro reprezentaci jeho země, je dostatečná a korektní.⁸⁹

⁸⁸ <http://www.law.ed.ac.uk/courses/blogs/sportandthelaw/blogentry.aspx?blogentryref=8433> [citováno 14. 1 2011].

⁸⁹ FIFA vyčlenila pevnou částku 40 milionů euro, které vyplatí klubům jako kompenzaci za uvolnění hráče pro Světový pohár, pro každého takového hráče připadla částka 1.200euro denně. Kluby, aby obdržely tuto kompenzaci, musely před zahájením šampionátu podepsat formulář „Club Application Form“, kde souhlasí s tím, že v případě zranění jejich hráče v průběhu šampionátu neobdrží od FIFA ani

Prezident F. C. Bayern Mnichov Uli Hoeness se nechal slyšet, že pokud FIFA ani KNVB neprojeví vstřícný krok ke kompromisu, podá žalobu k soudu. Vhodné kompromisní řešení by se mohlo opírat o tyto zásady: 1. Kluby jako zaměstnavatelé budou platit mzdy hráčů i po dobu, kdy hráči hrají za jejich národní tým; 2. FIFA nebo národní fotbalové asociace povinně na své náklady pojistí všechny hráče účastníci se reprezentačních akcí bez ohledu na to, zda půjde o přátelský či oficiální zápas; 3. FIFA by měla spravedlivě rozdělovat mezi kluby část výnosů z turnajů, jako byl Světový pohár 2010.

národní asociace žádnou dodatečnou platbu. F.C. Bayern Mnichov obdržel od FIFA částku 58.800 euro jako kompenzaci za Robbenovu účast na Světovém poháru 2010. S ohledem na jeho šestiměsíční absenci z důvodu zranění, jeho ročnímu platu 5 milionů eur ročně (90.000euro týdně) a sedmitýdenní absenci z důvodu účasti na šampionátu se nedá mluvit korektní kompenzaci, Navíc nizozemská fotbalová asociace Mnichovu nezaplatila jako kompenzaci vůbec nic.

Závěr

V předchozích kapitolách jsem se snažila popsat a osvětlit relativně nepřehlednou českou právní úpravu týkající se oblasti sportu. v oblasti individuálních sportů záleží na tom, do jaké míry je sportovec ve své činnosti samostatný či závislý na sportovním oddíle. Může být podle právního řádu v postavení osoby provozující živnost či osoby vykonávající nezávislé povolání. v oblasti kolektivních sportů je situace složitější. Je zřejmé, že dosavadní praxe uzavírání hráčských smluv na základě § 51 občanského zákoníku a určování, že hráči jsou OSVČ, není vyhovujícím řešením, neboť při něm dochází k uplatňování protiprávního Švarc systému. Vztah mezi sportovním klubem a hráčem vykazuje znaky závislé práce, která smí být podle § 3 zákoníku práce vykonávána pouze v pracovněprávním vztahu podle zákoníku práce, není-li upravena zvláštními právními předpisy. Aplikace některých ustanovení zákoníku práce je však pro sportovní oblast zcela nevhodná. Možnost upravit pracovněprávní vztah prostřednictvím jiného, zvláštního právního předpisu otevírá de lege ferenda prostor pro přijetí speciálního zákona o profesionálním sportu. Bylo by nutné vymezit vztah mezi tímto zákonem o sportu a zákoníkem práce. Zákon o sportu by mohl být samostatným zákonem plně a komplexně řešícím specifika sportu, který by mimo obecných záležitostí, jakými jsou definice sportovce, organizace sportovních utkání, divácké násilí, národní reprezentace, doping atd., vyřešil i otázky týkající se postavení profesionálních sportovců (včetně přípustnosti finančních postihů, hostování u jiného klubu atd.). Zákoník práce by se neaplikoval ani subsidiárně, občanský zákoník by bylo možné užít jako obecný předpis soukromého práva.

Druhou možností by mohla být právní úprava sportovní oblasti pomocí zákona o sportu, který by stanovil odlišnosti pro profesionální sportovce od běžného pracovněprávního poměru a ke kterému by se užil zákoník práce subsidiárně. Nutností je ale přesné vymezení, která ustanovení zákoníku práce se na sportovní vztahy nevztahují vůbec a která odlišně. Dále by se měl předpis zabývat postavením smluv uzavřených před jeho účinností. Nejlepším řešením by mohlo být uložení zákonné povinnosti uvést smlouvy do souladu s novým právním předpisem do určité lhůty pod sankcí ztráty jejich účinnosti v případě jejího nesplnění.

Bohužel takový zákon, který by řešil soukromoprávní otázky týkající se oblasti sportu je prozatím v nedohlednu. Příčinou může být i neexistence soudního sporu

o neplatnosti hráčské smlouvy jako celku či jejích jednotlivých ustanovení. Jediným zákonem týkajícím se sportu tedy v ČR zůstává zákon o podpoře sportu.

V EU se oblastí sportu zatím zabývají pouze politické dokumenty. Sport nebyl v době integračních snah prioritou, proto v zakládajících dokumentech EU neexistuje jediný článek věnovaný speciálně této oblasti. Primární postavení mají proto národní orgány příslušné pro sport. Pokud je ale v konkrétním případě pohlíženo na výkon sportovní činnosti jako na činnost hospodářskou podle čl. 2 Smlouvy o ES, vztahují se na něj nejen čtyři svobody garantované zakládací smlouvou EU (svoboda pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu), ale je pro něj dána i kompetence orgánů EU pro oblast legislativy a soudnictví. Při neexistenci speciální evropské legislativy pro oblast sportu často dochází ke kolizi neprávnických pravidel národních a mezinárodních sportovních svazů s primárním právem EU. Proto roste význam judikatury ESD. z provedené analýzy nejvýznamnějších případů vyplývají pro postavení sportovce následující závěry:

1. ESD pohlíží ve svých rozhodnutích na sportovce kolektivních sportů jako na zaměstnance sportovního klubu; 2. Diskriminace z důvodů státní příslušnosti je nepřijatelná (diskriminací z důvodu státního občanství je i uplatňování cizineckých kvót); 3. Na základě volného pohybu osob má každý občan EU právo bydlet a pracovat v kterékoli jiné zemi EU. Uplatňováním tzv. transferových poplatků při přestupu hráče z jednoho členského státu EU do jiného dochází k omezování (ztěžování) volného pohybu pracovníků; 4. ESD zastával názor, že sport je předmětem komunitárního práva pouze, pokud je vykonáván jako ekonomická aktivita. Výjimku tak tvořila tzv. čistě sportovní pravidla (např. pro sestavování národních týmů). Tento názor byl prolomen v souvislosti s řešením povahy antidopingových pravidel. Soud tak rozhodl, že i když se jedná o čistě sportovní pravidlo, nelze osobu vykonávající činnost podle takového pravidla zcela odsunout mimo sféru komunitárního práva.

Evropské právo nemá v oblasti sportu žádné přímé kompetence, což představuje zřejmou právní nejistotu. Nástrojem regulace je pouze judikatura ESD. Nižší úroveň regulace představují národní řády jednotlivých členských států a nejnižší úroveň tvoří sportovní normy jednotlivých sportovních svazů a federací. Domnívám se, že v dnešní, pokročilé formě integrace v rámci EU, by měl být sport zakotven i v zakládacích dokumentech EU.

Seznam zkratek

AHLH	Asociace hráčů ledního hokeje
ASBL	Association sans but lucratif
BFR	Belgický frank
CAS	Court of Arbitration for Sport
ČBF	Česká basketbalová federace
ČR	Česká republika
EJU	European Judo Union (Union Européenne de Judo)
ES	Evropské společenství
ESD	Evropský soudní dvůr
EU	Evropská unie
FFF	Fédération Française de Football
FIBA	Fédération Internationale de Basketball Amateur
FIFA	Fédération Internationale de Football Association
FINA	Fédération Internationale de Natation
FRBSB	Federation Royale Belge Des Societes de Basketball ASBL
KNVB	Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (The Royal Netherlands Football Association)
LBJ	Ligue Belge de Judo ASBL
LFJ	Ligue Francophone de Judo et Disciplines ASBL
ME	Mistrovství Evropy
MS	Mistrovství světa
MOV	Mezinárodní olympijský výbor
OH	Olympijské hry
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
UEFA	Union of European Football Associations
URBSFA	Union Royale de Belge des Societés de Football Association

Použitá literatura

Knižní díla

1. BOGUSZAK, Jiří, ČAPEK, Jiří, GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 2. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. 348 s. ISBN 80-7357-030-0
2. GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2009. 308 s. ISBN 978-80-7380-233-2
3. HAMERNÍK, Pavel. Sportovní právo s mezinárodním prvkem. Praha: Auditorium, 2007. 144 s. ISBN 978-80-903786-1-2
4. KOLEKTIV AUTORŮ. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2008. 129 s. ISBN 978-80-904024-1-6
5. KRÁLÍK, Michal. Právo ve sportu. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. 278 s. ISBN 80-7179-532-1
6. PRUSÁK, Jozef. Šport a právo. (Úvod do dejín, teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe.) 1. vyd. Bratislava: Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo, 1984. 248 s.
7. SEKOT, A. Sociologické problémy sportu, 1. vyd. Praha: Grada publishing a.s., 2008, 224 s. ISBN 978-80-247-2562-8
8. SLUKA, Tomáš. Profesionální sportovec (právní a ekonomické aspekty). 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. 199 s. ISBN 80-903609-5-5
9. ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. Občanské právo hmotné. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009. 460 s. ISBN 978-80-7357-466-0
10. VEČEŘA, Miloš, GERLOCH, Aleš, SCHLOSSER, Hans, BERAN, Karel, RUDENKO, Slavomír. Teória práva. 3. vyd. Batislava: EUROKÓDEX, s. r. o., 2009. 344 s. ISBN 978-80-89447-04-6

Články v časopisech

11. HAMERNÍK, P. Aktuální otázky aplikace práva EU volného pohybu osob a služeb na sportovní asociace. Bulletin advokacie, 2005, č. 10, s. 32-34
12. RAINER, A., NEDELKA, M. ESD: Věc Bosman – volný pohyb pracovníků a profesionální fotbal. Právní rozhledy, 1996, č. 8, s. 387-390
13. KRÁLÍK, M. Zamyšlení nad tzv. sportovním právem. Právní rozhledy, 1998, č. 10, s. 485-495

14. VALA, V. k právnímu postavení sportovních oddílů a profesionálních sportovců. Časopis pro právní vědu a praxi, 1996, č. 2, s. 329-337

Právní předpisy

15. Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností
16. Smlouva o založení Evropského společenství
17. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
18. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
19. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
20. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
21. zákon č. 251/2005Sb., o inspekci práce
22. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
23. Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů
24. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
25. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
26. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání
27. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Judikatura ESD

28. Rozsudek ESD ze dne 14. 7. 1976 ve věci C-13/76 Gaetano Dona versus Mario Mantero).
29. Rozsudek ESD ve věci C-51/96, C-191/97 Christelle Deliège v. Ligue Francophone de Judo et Disciplines Associées ASBL.
30. Rozsudek ESD ze dne 13. 4 2000 ve věci C-176/96 Jyri Lehtonen and Castors Canada Dry Namur-Braine ASBL v. Federation royale Belge Des Societes de Basketball ASBL.
31. Rozsudek ESD ze dne 18. 7. 2006 ve věci C-519/06 P David Meca-Medina and Igor Majcen v. Commission.
32. Rozsudek ESD ze dne 15. 12. 1995 ve věci C-415/93 Union Royale de Belge des Societés de Football Association ASBL et al v. Jean-Marc Bosman.

33. Rozsudek ESD ze dne 12. 12. 1974 ve věci C-36/74 B. N. O. Walrave and L. J. N. Koch v. Association Union Cycliste Internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie Federacion Española Ciclismo.
34. Usnesení ESD ze dne 25. 12. 2008 ve věci C-243/06 SA Sporting du pays de Charleroi and G-14 Groupement des clubs de football européens v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA).

Ostatní zdroje

35. Dovalil, J. o společenském významu sportu. Dostupné na:
<http://www.olympic.cz/cz/cesky-olympijsky-vybor/1291/o-spolecenskem-vyznamu-sportu>.
36. Hanáčková, Z. Zdaňování sportovců a rozhodčích. (Diplomová práce), Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2007/2008, 62 s.
37. Hrnčířík, T. Význam kolektivních pracovních vztahů při výkonu profesionální sportovní činnosti. Dostupné na:
<http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pracovni-a-socialni-zabezpeceni/art3704/vyznam-kolektivnich-pracovnich-vztahu-pri-vykonu-profesionalni-cinnosti.aspx>.
38. Ježek, P. Sportovní právo. (Diplomová práce), Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008, s. 25-26.
39. Příloha č.1 Přestupního řádu basketbalu. Dostupná na:
www.cbf.cz/ftp/data/rady-2010/prestupni_rad.pdf.
40. Raba, T. Postavení profesionálního sportovce v českém právním řádu ve vztahu k pracovnímu právu. (Diplomová práce) Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2007, 70 s.
41. Směrnice pro evidenci profesionálních a neamatérských smluv Českomoravského fotbalového svazu (ČMFŠ). Dostupná na:
<http://nv.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=1437&tmplid=1292>
42. Zuska, K. Právo a profesionalismus ve sportu. Dostupné na:
www.holec-advokati.cz/web/publikace/novinky/novinky-detail?id=4
43. The case of Arjen Robben or compensation for football clubs when their players suffer injuries on national duty. Dostupné na:
<http://www.law.ed.ac.uk/courses/blogs/sportandthelaw/blogentry.aspx?blogentryref=8433>

Theoretical Issues of Civil Legal Status of the Sportsman in the Legal System of the Czech Republic and the European Union

The reason why I chose this topic for my final thesis is fact, that I am still an active basketball player. During my studies at The Faculty of Law I have started to be more interested in problems of mutual relationship between sport and law.

The main objective of this thesis is in detail to describe and analyze whether, in conformity with valid legal rules, is a professional sportsman in the legal status of the sole trader, in the legal status of the person practising his profession on a free-lance basis or in the legal status of an employee.

In the introduction chapter, an analysis of a concept “sport“ is performed. Sport is therein defined, number of its characteristic features are described including the division into a recreational sport, achievement sport and professional sport. Another part of this chapter is focused on the concept “sportsman“ which brings the definition and differences among amateur, paraprofessional and professional sportsmen. Sport in contemporary conception, especially the professional one, undoubtedly has to be regulated by law. The last part of this chapter deals with the issue how law regulates sport and how the frontier between sporting rules and legal regulations is defined.

The first chapter deals with the legal status of the sportsman in the Czech legislation. The status of a professional sportsman is viewed from the perspective before 1989 through the present. Sportsmen and sportswomen are in our country recognized as self-employed persons responsible for paying their health insurance, pension fund insurance etc. To codify mutual rights and obligations, the parties may conclude the in nominate contract in accordance with Section 51 of the Act No. 40/1964 Coll., Civil Code, as amended. However, in collective sports the players indicate the typical features of dependent relationship of the employer's superiority and his employee's subordination. That is why the players should be contracted as employees and such relationship should be governed by the Act No. 262/2006 Coll., Labour Code, as amended. Unfortunately, this Code is not appropriate for the sports issues. That is why a special act on sport is necessary to adopt.

Remaining parts of the thesis deals with the impact of the European legislation on the sportsman. Currently, the EU has no authority to develop any kind of policy on sport and there is also no legislation in the EU devoted to sport which might cause the problem of legal uncertainty. Therefore, European sports law has been shaped to a great extent by the case-law

of the European Court of Justice (ECJ). Analysis and conclusions of the most important cases are performed.

Klíčová slova:

Soukromoprávní postavení sportovce – sport - sportovec

Key words:

Civil legal status of the sportsman – sport - sportsman